Waba Maa

Toimetus: Wana Poſti uul. Nr. 5.
Telefon nr. 303.
Awatud kella 8—1 lõunat.
Toimetaja kõnetunnid 10—12 l.

Talitus: Vikk uul. nr. 14. Pühawaimu kiriku juures.
Awatud kella 8—5 peale lõunat.

Kirjade adres: „Waba Maa“, Tallinnas, Poſtkaſt Nr. 72.

Üksik nummer 30 penni

Tellimiſe hind:
1 kuu peale poſtiga 5 mr., poſtita 4 m. 50 p.
3 kuu peale „ 15 „ „ 13 „ 50 „

Kuulutuste hinnad:
Nonpareille rea ruum kuulutuste küljel 50 p. lehe eesotſas ja tekstis 1 mark.
Kuulutuſed tulewad päew enne ſoowitawat ilmumiſt lehe kontoris ära anda.

Tarwitamata jäänud lühemad käſikirjad häwitatakſe ära, ſuuremad ſaadetakſe tagaſi, kui ſelleks margid juurde on liſatud. Käſikirjad, mis alaliste kirjaſaatjate poolt ei tule, jääwad hinna alla arwamata, kui neile taſunõudmiſt peale ei ole kirjutatud. Saadetawatel kirjatöödel peab ſaatja täieline nimi ja adreſs all olema.

Nr. 42. **Neljapäewal, 20. weebruaril 1919. a.** **Ilmub 6 korda nädalas.** **II. aastakäik**

Täna lehes:

Waenlane Narwa pommitanud; tema katſed linnale läheneda waenlaſe raskete kaotustega tagaſi löödud.

Pihkwa ſihil Isborski jaam ja Marienburi ſihil Wana-Laitſeni mõiſa meie wägede poolt jälle maha jäetud.

Põhja Poegade polgu komandeeri Kalmi teadaanne eestlaste oſaſt Walga wabastamiſel.

Eestis langenud ſoomlaste matmine Helſingis.

Inglismaa laen Eestile.

Eesti eſitajad kutſe Printſi ſaartele wastu wõtnud?

Põhja-Rootſi ſoomlaſed tahawad Rootſimaast lahti.

Mannerheimi wastuwõtmine Rootſis.

Liitlaſed kutſuwad uuesti Wene eſitajaid ühiſele nõupidamiſele, Kiſil-Adalari ſaare aſemel ſeekord mõnesſe piiriäärſele erapooletule maale.

Lähemad teated Radeki wangistamiſest Berliinis.

Iſeſeiswate ſotſialistide riigipööre Baieris nurja läinud.

Operatiiw-ſtaabi teadaanne

19. weebr. homm.

Jamburi ſihil, Liltenbachi mõiſa juures hakkas waenlane ööſel pikkades ahelates peale tungima, löödi aga meie püsſi- ja kuulipildujate tulega tagaſi.

Pihkwa ſihil jätſid meie wäed Isborski jaama maha.

Marienburi ſihil, Wana Laitſeni mõiſast oliwad meie wäed ſunnitud taganema.

Wolmari ſihil, Wiitſenhoſt mõiſa juures ja mujal wäerinnal waenlaſe pealetungimiſed tagaſi löödud.

19. weebr. õhtul.

Jamburi ſihil pommitas meie patarei Fitinka ja Korosteli külaſid. Waenlane pommitas rasketest ja kergetest patareidest Narwa linna ja meie ſeiſupaikaſid linna eel. Waenlaſe jalawäe ahelikud, kes lõuna pool Jamburi maanteed linnale läheneda püüdſid, ſaid meie ſuurtüki, kuulipildujate ja püsſi tulega raskete kaotustega tagaſi löödud. Meie patareitulega ſai waenlaſe ſoomusrong, mis Plüsſi ſillale läheneda püüdis, kiirelt taganema ſunnitud. Soomusrongi pealt wälja ſaadetud deſſant jooksis metſa laiali.

Kõikidel teistel ſihtidel elaw maakuulajate tegewus.

Eestlaste oſa Walga waldamiſes.

Keegi asjast lähemalt tundmata iſik on ſelle kuu kolmandamal kindral Wetzeri ſtaabiſt Soome ajalehtede büroole kirjelduſe ſaatnud, mis ſedawõrd ſihilikult tõeoludest kõrwale kaldub, et raske on uskuda, et ſee nimetatud allikast tõesti pärit on. Põhja Poegade kaotuſed Paju mõiſa wõitluſes ei järgnenud ſugugi eestlaste wäikeſest ja täiesti juhuslikust taganemiſest, waid mitmekordſelt ülejõuliste ja iſeäraliſelt tugewates ſeiſukohtades aſunute waenlaste ſitkest kaitſemiſest, keda oſawad ohwitſerid juhtiſid. Eestlaſed näitaſid wõitluſes ſuurepärilist eneſeohwerdamiſe waimu ja imestamiswäärilist wapruſt üles. Põhja Pojad tunnewad ſügawat pahameelt, kui Eesti kaaswõitlejate teeneid Paju waldamiſes tahetakſe kas wõi teadmatuſes wäikſemateks teha. Kahetſen wäga, et niiſugune ſõnum on awalikkuſesſe ſaanud ning loodan, et ajakirjandus wõtab ettewaatlikult kõik ſõjaſõnumid wastu, mis laialt laotatakſe, enne kui wäeülemad iſe oma raporbid on awaldanud.

Walgas, 18. weebr. 1919. a.

Hans Kalm,
Oberſt,
Põhja Poegade polgu komandeer.

Eesti wabaduſeſõjas langenud ſoomlaste matmiſelt.

Langenud kangelaste ja nende ſaatjate wastuwõtmine Helſingis.

„Wäinämöinen“ lõhkus taſaſelt öötſudes läbi jäämurru üle Soome lahe. Ilm oli tuuline, kuid jääd ſedawõrd palju weepinnal, et ſuuremat lainetamist polnud. Laewalaaneſſe aſetatud puuſärgid püſiſid kõige paremas korras täielikus pärgade ja lillede ehtes. Jõudſime Helſingi kell 3 p. l. Kadajanoka laewaſillale oli kogunud tuhandeid inimeſi laewa ootama. Uulitſad, katuſed ja aknad, nii kaugele kui ſilm ulatas waatama, oliwad tungil täis tunbitud wanu ja lapſi, mehi ja naiſi. Eestile Abiandmiſe Komitee liikmed doktor Louhivouriga eesotſas oliwad kõik ilmunud. Juba eemalt terwitati laewa „Suomen laulu“ helidega. Auwahtidena oliwad üles ſeatud kohalikud mere- ja maawäe-oſad. Waikſed, tagaſihoidlikud piſarad läikiſid laewaſillal mitmetel ſilmis, kuid ei kuuldud ühtki kaebtuſt, ühtki hädaldust. Wõimſalt jääd purustades litſus „Wäinämöinen“ oma raske kere laiduſid wastu. Laewale astus Dr. Louhivouri ſaatkonnaga ja terwitas tulijaid järgmiste ſõnadega:

„Eesti ja Soome ſuurtükkide kaitſe all kannab wabastatud Soome laht oma kahwatanud kangelaſed koju. Inimſuſt kaitstes hommiku poolt tulewa teotuſe wastu on nad wõidurikkalt wõideldes oma elu jätnud. Waba Eesti rahwas õnnistab nende mälestuſt. Nende tegude kuma paistab kaugele maailma ja jutustab Soome meeste jõuſt ja mehiſuſest. Kalmude keskel, kus puhkamas meie kõige kallimad omakſed, Soome wabastajad, terwitame me neid. Nii kaua kui niiſuguste kangelaste hing elab meie meestes, ei ſeda maad ſaa orja jalg puudutada.“

Selle järele kandſid Soome meremehed puuſärgid, pärjad ja lilled rannale, kus nad lähedal olewasſe ſurnukuuri mahutati, juba enne ſeal olewate juure, Chopini leinamarſi ſaatel. Suur rahwahulk oli kõige aeg palja peag aja wõttis ſüdamlikult oſa omakſte ſuureſt kurwastuſest. Lineſid ja pärgi kogus kõigile 42-le puuſärgile nii rohkesti, et terwe kuur uhke lilleaidana paistis. Waikſes palwes walaſid piſaraid emad, õed, naiſed ja lapſed, kes ſiin, kes ſeal kallima puuſärgil kummardaſid.

Pöörasin ühe ſuurema perekonna rühma poole, et nendega kaastundmuſt jagada ja nende arwamiſt kuulda. „Sõda on kole, kuid praeguſel ſilmapilgul aknuke pääſetee weel ſuuremaſt koleduſest. Kurb on, wäga kahju on kallimat puuſärgis terwitada, kuid püüame wahwad olla, nii kui temagi oli. Te, eestlaſed, olete teinud au endale ja ſeega ka meile, ja kui me ka weel rohkem ohwrid peakſime tooma, teekſime ſeda hea meelega, teades, et oleme õieti talitanud. Palun, ütelge meie tänu langenutele ülesnäidatud au ja hoole eest neid kodumaale toimetades.“ Nii ſain küllalt ſelge pildi, et kergendatud meele austatud wõõrastest lahkuda. Ühe ſõnaga — wastuwõtmine oli pidulik ja ſüdamlik.

Pidulik matmine

ühiſesſe hauda oli pühapäewal 16. weebr. kell 2 p. l. Helſingi Wana kiriku puiestikus Yrjökatul, kus enne juba Soome wabaduſſõjas langenud ſoomlaste ja ſakslaste ühishaudade kalmud. Matmiſe-jumalateenistuſt pidaſid pastorid Malmiwaara Soome keeles ja Björksten — Rootſi keeles. Ühte ſuurde elawate lilledega wooderdatud hauda paigutati 16 noore puuſärgid, muiſt on omakſed kodulinnadesſe wiinud. Maeti 1) Ahlström, 2) Kütkönen, 3) Prättälä, 4) Backlund, 5) Minkkinen, 6) Tallberg, 7) Dammert, 8) Tallquiſt, 9) Peſonen, 10) Kärnä, 11) Johanſon, 12) Latvanen, 13) Rantanen, 14) Snellmann, 15) Haajanen, ja 16) keegi tundmatakſjäänu, ſest õnnetu oli haawadest ſedawõrd rikutud.

Üliõpilaſed-lauljad kandſid mag. Klemetti juhatuſel mitu ülitoredat laulu ette. Selle järele kõneles E. A. Komitee nimel Dr. **Sanderi Ivalo.**

Dr. Ivalo kõne.

Seiſame jälle wennashaua kaldal ſiin wanade kalmuküngaste wahel, kuhu kümne kuu eest peitſime Soome wabaduſſõjas langenud ſõjamehi ja kuhu meil jälle on maetawaks kallist wilja, Soome õitſewat, maimustatud noortſugu. See ſuurte ſündmuste aeg nõuab meiegi rahwalt nüüd ſagedasti kallid ohwrid, kuid meie ei tohi ſeda liig kahetſeda. Sest ainult ohwrite kaudu on wõimalik wõita midagi ſuurt ja kestwat.

Leinas waatame alla ſiia uude, laia ja ſügawasſe hauda, kahetſedes tunneme, mida oleme kaotanud, ſüdamest oſa wõttes nende omaste kurwast leinast, kes ſiia jätawad oma armſamad. Kibedalt tundub ſee. Kuid me ſeiſame ſiin ſiiski püsti peaga, tänulikult õnnistades neid langenud kangelaſi ja mäletades uhkuſega nende lühikeſt, ilusat elumuinaslugu. See haud meid ühtlaſi tõstab ja julgustab. Sest palju wäärt on olnud nende kadunute lühike elu. See on olnud **töö** kõrgete aadete eest. Nad on andnud kõik, oma nooruſe, tulewiku, oma hinge ſelle eest, milleſt meie rahwas elujõudu imeb ja mis nende meeli ainuükſi täitis: **wabaduſe** eest! Inimſuſe, hariduſe, õiguſe ja ühtlaſi wennas-aate eest. Niiſuguste aadete eest on tõesti wäärt olnud wõidelda ja ſurra.

Mu armſad poiſid! Mitmed teiſt olite ea pooleſt üsna lapſed weel, kuid teil oli mehe ſüda rinnus ja mehe otſustamiswõim ja töövõim teie ohjajaks. Te läkſite tegelikult elustama ſeda, milleſt me unistaſime ja mida ihaldaſime, ja tee wiiſite ſelle täide oma noore hinge hinnaga. Eestimaa on nüüd waba ja ſeda teeb Soomemaad ähmardaw hädaoht tagaſi tõrjutud. Te, nüüd juba külmaks muutunud kangelaſed, olete ſeda wabaduſt oma noore elu ohwerdamiſega ostes jätnud meile, järeljäänutele, tööks lõpetada ſeda, mis te olete nii edukalt alustanud, ſ. o. walwata Eestimaa praegu ſaadud wabaduſt nii, et rõhuja jalg enam mitte kunagi ei pääſe ſeda maad ja rahwast tallama.“

(Järgneb.)

Päewauudiſed:

Peaministri wastuwõtmiſetunnid

Toompea losſis on nüüd iga päew kella ½2—3.

Inglismaa laen Eestimaale.

Londoni Eesti delegatſiooni teatel on Inglismaa, nagu „Times“ teatab, Eestimaale 4 miljoni laenuks lubanud, misſuguſe laenu edaſiandmine juba tulewal nädalal ſünnib. AB.

Kes on Wene õigeuſu kiriku asjade walitſeja Eestimaal?

Peale piiskop Platoni wägiwaldſet ſurma, kelle käes kiriku asjade walitſemine oli, ei jäänud Eestimaale ühtegi ſeaduslikku Wene õigeuſu kiriku kõrgemat eſitajat. Piiskopkonna nõukogu pööras hiljuti palwega Aj. Walitſuſe poole, et teda kunni uue piiskopi ametisſe ſeadmiſeni ajutiſelt Greeka-katoliku uſu asjade walitſejaks Eestimaal tunnistataks.

Nüüd on Aj. Walitſus ſeda palwet täitnud. —n.

24. weebruar täieliſeks pühaks

Aj. Walitſus on otſustanud et nimetatud päewal töö peale koolide ka kõikides ameti- ja tööstusaſutustes ſeisma peab. Eesti demokraatliſe wabariigi loomiſe päewa pühitſeb terwe rahwas.

Soome külaliſi

oodatakſe Eesti iſeſeiswuſe aastapäewaks laewatäit Tallinna.

Tapetud loomade pealt wõetaw kroonumaks

läheb edaspidi põllutööministeeriumi weterinääroſakonnale loomataudide wastu wõitlemiſeks.

Külgehakkawaid haiguſi tuleb koduloomade keskel Eestimaal kaunis tihti ette. Nüüd on ſiis allikas leitud, kust oſaltki taudide wastu wõitlemiſe kuluſid katta wõib. —ot.

Tarwastu kirikherra Jürmann,

kes teatawasti Riia wõltſitud „maapäewal“ kõige ſüdiduſega wallawanemaid meelitas Eestitt Preiſimaa külge liitma, on wahi alla wõetud ja Tartu ſaadetud. Enne äraviimiſt pandud tema korteris „Maal.“ teatel läbiotſimine toime.

Jürmann liikus wiimaſel ajal Tallinnas, kus ta linna misjoniſaalis kõneſid pidas.

Kuritahtliste kuulujuttude tagaſitõrjumiſeks Saaremaal

teatab ſaarte Kaitſe-Liidu ülem kapten Poopuu ametlikult, et tuuleſt wõetud on kõik wiimaste päewade jutud, nagu oleks Tallinnas Ajutine Walitſus kukutatud ja wenelaſed Narwa tagaſi wõtnud ja Soome ſõjawäed Saaremaa okkupeeriwad.

Pärnu ja Walga wahel

hakkaſid reiſijate rongid „P. Post.“ teatel jälle korralikult käimas.

Pärnuſt ſõidab rong kell 3 p. l. wälja ja jõuab kell 12.45 min. ööſel Walka.

Walgast ſõidab rong kell 1.33 min. ööſel wälja ja jõuab kell 11 hom. Pärnu.

Siſemiſe kaitſeülema päewakäſk nr. 64.

Ajutiſe Walitſuſe käſul annan kõikidele teada, et 24. weebruaril ſ. a. Eesti Wabariigi iſeſeiswaks kuulutamiſe aastapäew ülertiklikult pühitſetakſe. Sel päewal on igaſuguſed ameti- kui ka teiſed aſutuſed ja ettewõtted, peale ſõjawäe aſutuste, kinni.

Tallinn, 18. weebr. 1919. a.

Kindral-major **Põdder.**

„Ühistöö“ kongreſs

awatakſe täna kell 11 tütarlaste kommertskoolis (mitte realkoolis, nagu mõnes paigas ekſikombel teatatud), kuna kongreſſile ilmujaid ülesſkirjutatakſe „Ühistöös“, Suurel turul nr. 14. „Ühistöö“.

Soome.

2 miljoni paari Taani ſaapaid Soomemaale.

Helſingis, 19. weebr. Kopenhaagenist teatatakſe: On antud luba 2 miljoni paari ſaapaid Soomemaale wälja wedada. Kaup on niiſugune, mis Taanimaal enam müügile ei lähe, ſest et ſisſewedu Ameerikast on juba algamud.

Praegu ilmusid:

Th. Ussisoo. ---- Geomeetriline joonestamine. ---- Mk. 7.
Eesti Tehnika Selts. Tallinna Tehnikumi programm. Mk. 1.

K.-Ü. „Rahwaülikool“.

„Waba Maa“,

ilmub 24. weebruariks

Eesti iseseiswuse aastapäewa pidunumbrina,

pühendatud ühtlasi

mälestuseks Jüri Wilms’ile.

Ülewaated ja kirjeldused **J. Wilms’iga** omal ajal koostöötanud silmapaistwamate awalikkude tegelaste poolt.

Piltidega, suurendatud kujul.

Üksikute numbrite müüjaid ja teisi, kes nimetatud pidunumbrit soowiwad saada suurendatud arwul, palume sellest talitusele, Tallinna, postkast nr. 72, kohe teatada, et teaksime tarwilisel arwul trükkida.

Tähtis kuulutajatele:

Leht ilmub mitmeskümnes tuhandes eksemplaris. Hind harilik. Kuulutusi wõetakse laupäewa õhtuni wastu.

Wiimased teated.

Eestlaſed, lätlaſed ja leedulaſed Printſi ſaartele kutſe wastu wõtnud.

London, 19. weebr. „Dagens Nyheter“ teatatakſe 15. weebr. Londoniſt: Pariiſi ajalehed teatawad ametlikult, et eestlaſed, lätlaſed, leedulaſed on Printſi ſaartele kutſed wastu wõtnud.

Läti walitſus ei luba koostöötamiſt Balti parunitega.

Helſingis, 19. weebr. „Dagens Nyheter“ teatab Läti ajakirjanduſe büroo Stockholmis: Läti walitſus on leitnant Angmannile ja juhataja Westerbergerile wolituſe wabatahtliste organiſeerimiſeks tühjaks tunnistanud. Põhjuſena nimetatakſe ülewalnimetatud komitee koostöötamiſt Balti parunitega.

Uued ſpartaklaste liikumiſed Sakſamaal.

Berliin, 19. weebr. Münchenis on jälle ſpartaklaste liikumiſed algamud. Hesſenis ja Düſſeldorfis tuleb mäsſajatele abiwägeſid. Mõnede Sakſa ajalehtede teadete järgi lahkuda Sakſa wälisminister Brockdorf-Rantzau ametiſt. Põhjuſeks on uued ſõjariistaderahu tingimiſed. Sakſa aſumaade minister Wolf on ka ſamadel põhjustel ametiſt lahkunud. Uueks aſumaade ministriks on Dels nimetatud.

Uus tähtis mereſõjaline leidus.

Washington, 19. weebr. Ühisriikide kongreſſil palutakſe 970 tuhat dollarit ſõja tehniliste katſete tegemiſeks. Suurt tähelepanemiſt äratab Hammondi leidus, mille abil wõib **ujuwaid torpeedoſid** elektrilainte abil **kaldalt juhtida.** Arwatakſe, et ſeda abinõu wõib ka tarwitada weealuste paatide juhtimiſeks. Ülesleiduſel wõiwad määratumad tagajärjed olla, kui tähele panna, et torpeedoſid ka õhulaewadelt juhtida wõib.

Raadiotelefon, millega 12.000 Ingliſe penikoorma kaugusele wõib rääkida.

Dr. Alexanderſon on New-Yorkis raadiotelefoni üles leidnud, mille abil 12.000 Ingliſe penikoorma kauguſele wõib rääkida. Tulewal ſuwel loodetakſe aparaati juba laiemalt tarwituſele wõtta. AB.

A. B. telegrammid.

Kiſil-Adalari ſaare aſemel uus nõupidamiſe koht.

Londoniſt telegrafeeritakſe „Berlingske Tidendele“: Kiſil-Adalari konwerentſi ebaõnnestamiſel on liitlaſed otſustanud Wene eſitajaid kutſuda Wene piiri ääres olewasſe erapooletusſe maasſe nõupidamiſele, milleſt wõtakſid oſa ka liitlaste eſitajad.

Tegelikud wahekeastumiſe küſimus otſustatakſe peatſelt. Ameerika ja Jaapan on ſõjajõuliſe wäljaastumiſe wastu, Prantſusmaa ning Itaalia poolt.

Ed. Wilde.

Kopenhaagen, 18. weebr. Mannerheim jõudis täna pärale. Kuningas ühes printſide ja ministeeriumiga wõttis teda pidulikult wakſalis wastu. 400 politſeinikku kaitſeſid wakſali ja ſelle ümbruſt. Sündikalistid demonſtreeriſid nõrgalt wilistades ja hüüdes. Mõned aresteeriti.

Iſeſeiswate ſotſialistide riigipööre Baieris nurja läinud.

Münchenis, 18. weebr. Sõjaminister Roßhaupter wabastati kõikide ministrite nõudmiſe peale ſõjameeste nõukogu poolt. Eisneri riigipöördekatſe ei õnnestanud.

Sakſamaa meeleäraheitmiſel.

Weimaris, 18. weebr. Sakſamaa on meeleäraheitmiſes waherahu tingimiste päraſt. Brockdorff-Rantzau tahtis lahkuda, jäi aga pealekäimiſe tõttu.

Ed. Wilde.

Suurepäraline õhupoſti kawatſus Ameerikas.

Stockholm, 19. weebr. Rootſi „Handel Tidningenile“ teatatakſe Washingtonist: Ameerikas kawatſetakſe õhupoſti aſutada. Kawatſuſe järgi oleks ſügiſe õhupoſti teeniſtuſes juba 1000 lendajat.

Õnnetuſed ja kuritööd.

Läbiotſimiſel

Katuſepapi uul. nr. 38 Heinrich Müllmanni juureſt leiti wiinaajamiſe aparaat. -rr-

Kinni wõeti

Johannes Kaela, Wladimiri uul. nr. 22, kes ſadamaſt ſüſa warastas. -rr-

Protokoll tehti

18. weebr. Hans Kompuſe üle, Charlottentaali uul. nr. 3, kelle hoowi peal matmata hobuste kehad lamawad. Ta on terwishoiu nõuetest üle astunud. -rr-

Mobiliſatſiooni eest kõrwale hoidnud

on Otto Berna ja Tõnu Eldermann, Berna näitas waledokumendi wäeteenistuſest wabastamiſe üle August Kruuſentali nime peale ette. -rr-

Weduri alla,

mis üksikult peajaamast ſadama ſõitis, jäi eila hommikul kella 9 ajal keegi wana naisterahwas, kes raudteeliini möõda kõnguga läks. Raudtee kõwenuſe päraſt ei märkanud wedurijuht naisterahwast õigel ajal, nii et wedurit kinni pidada oleks ſaanud. -rr-

Wargused.

Nende päewade kees on warastatud Eduard Nylenderi rohu- ja wärwikauplusest Maakri uul. nr. 2 ſeebikiwi 11.000 m. wäärtuſes. Markowitſ, Altmanni uul. nr. 62, mitmeſuguſt peſu 880 m. wäärt. -rr-

---

Nr. 41

a ning ka tema peale
kuul haawanud teda,
langenud. Lamades
üks mõrtſukateſt kar-
es käratanud: „Pane
eale pauk kõlanud ja
d. Lamades kuulnud
otti laotud asjad õue
lu hobune ette rakend-
ära ſõitnud. Peale
neſe pitsti ja komber-
ammu taluſt eemal
kus ta loo ära jutus-

al läks korda mõrtſu-
Kotkas ja Pikſar, on
aalmiilitſale tuttawad
e taha toimetada.
ſeeſama röövlite ſalk
röövtööd teinud, ſest
ois miilitſale üles, et
ul umbes kella 9 ajal
lu Rae wallas 4 ſõja-
neeſt tulnud, kellel ſõ-
nud.
ei ſaanud, tasſinud nad
idukraami wälja, ladu-
ee peale ja ſõitnud mi-
hes wiinud nad ka 400
kraami wäärtus lige-
n.

otſimiſel
r. 11 Miina Reha juu-
amiſe aparaat. -rr-

kuſeta olekus
18. ſkp. Apteegi uulitſal
Eugen Mertslin, kelle
inga uul. nr. 5. Ta
aſſe. -rr-

as Robert Laur
Laur on kohtu poolt
korda karistatud. Wii-
i ta okkupatſiooni aegſe
olt 4 aastaks wangi ja
ta aga enamlaste poolt
itis Tallinna, et oma
lgada. Laur toimetati
-rr-

Wargused.
kees on warastatud Ol-
aſe uul. nr. 9, 1500 m.
tmeſugust peſu 760 m.
ſerikult S. Arehna uul.
is Maneſhi uul. nr. 10
oiul oli, 9270 m. wäärt.
hilt Wabriku uul. nr. 2
u 1350 m. wäärt. — J.
nhofi uul. nr. 2, ſpordi
. — —rr.

imetaja A. Weiler.
stuſe-Ühiſ. „Waba-Maa“

tud ori-
: agro-
, Tallinna
Arras,
Gailit,
elsingis),
maakonna
use julia-
. Kukk,
), üliõpi-
anik Ed.
. Luiga,
(Kopen-
loomaarst
walitsuse
i direktor
bisson,
unnaasiumi
ljamaa,
. Sibul,
õnajalg
kirjanik J.
. Talts
rbarus),
loomaarst
palju teisi.

Kadunud
p. kella 9 ümber õhtul mustad
buſe ratſutiſed Polgu uul. kuni
ſalini minnes, waeſe kroonu-
nad. Palun wäga ſüdameſt
jat ära tuua Riine uul. nr. 12

amatupakk
ſali meester. kabinetti unusta-
utakſe auſat leidjat ära tuua
pataljoni ſtaapi, Kaſaani plats.

uſat

oorimeest,
esmasp. 3. weebr. õ. Balti wakſ.
ja W. Tartu m. nurgale
pluſesſe ſõidutas, palukſin lah-
duſaani unustatud paki ſinna-
jaapakauplusesſe ära tuua,
ttes waewataſuks teed ja jahu,
jad nagu: lauluraamatud album
on kallid mälestuſed endiſest
ajale.

rfi jaamas
„Waba Maa“ tellimisi ja
si wastu Dietrich Jäger.

Tapal
„Waba Maa“ tellimiſi wastu
lla ſekretär Aleks. Krabbi.

Maad rahwale!

Igal rahwal on ühed wõi teiſed kaldumuſed. Rahwa kaldumuſed awalduwad waimu- ja majanduselu alal, wõi teatud riikliſe elu korralduſe tungides.

Misſuguſed kaldumuſed on eeſtlaſe hinges?

See on raske küſimus. Raske on mõne ſõnaga ſelleſt rääkida, mis üleüldiſe rahwa tahtmiſe ära määrab.

Lehitſedes üheksateiſtkümnenda aastaſaja ajaloo lehekülgi, näeme, et eeſtlaſtel nälg iſeſeiswa oleku järele. Oli tarwis eno iſiklikult kindlustada inimlikkude õiguste muretſemiſega, oli end tarwis ka kindlustada majanduslikelt.

Eeſtlaſed, olles arwu pooleſt domineeriwal ſeiſukohal meie kodumaal, on ajaloolise ülekohtu tõttu oma kodumaal kodutu rahwana, nagu nomaadid, iga jüripäew rendikohaſt rendikohale rändama pidanud.

Kui ſeda iga-aastaſt ümberrändamiſt, ümberkolimiſt ei olnud, ſiis ometi oli paruni hea tahtmine, õigelt öeldud, omawoli ähwardawaks meeletuletuſeks rentnikule, ſel korral, kui rentnik oma arwamiſt tahtis awaldada.

Maa wabaks! See oli rahwa hinge karjumine; oli ja on ka nüüd. Rahwal, rahwa waimul ei ole wabaduſt, loomuliku arenemiſe wõimaluſt, kui ta mõiſaherra maa peal elab.

Ja läinud aastaſaja wiimaſeſt pooleſt peale algab meie talude päriſeksoſtmine.

Eesti pinda on pikkade raskete aastaſadade jooksul rahwa higi wäetud. Rahwal on ſarnane õigustatud uſk, et ſee pind, mis tema jalge all, et ſee põhi, kus ta iſe hommikuſeſt koidikuſt kunni hiliſe ööni adra taga kõnnib, on werehigiga ammugi priiks ostetud.

Kel on õigus meie mõiſa rendimehe maa peale. Kas mõisnikul? Kas üle öö rikkaks läinud marodööril? Kas rikkal taluperemehel, kes ſõja ajal elatusainete kallidusest kaſu wälja wõttes ſuured rahawirnad kapinurka tagawaraks pannud.

Ei.

Õigus on meie kodutal, rändawal, kannatawal põllumehel, kes kartuſega igal jüripäewal Mustikut, Tähikut ree wõi wankri tulge ſidudes kurba kolimiſeteekonda algas, et uueſt kohaſt jällegi aasta wõi paari päraſt ſarnaſt teekonda algada.

Kui mõiſatalurentnikul ometi koht oli, kuhu ta ſüdant lahutama wõis minna, — oma tuppa, kui ſel ka ſawipõrand, mustus, laste kiſa, — ſiis ei olnud mõiſamoonakal kuhugi minna, — tõepooleſt, kuhu ſuhid ja oma ſammud, et wabalgi tunnil wähe hingata!

Paljud moonakad ootaſid ida poolt Anwelti ja Ko. poolt õnnistuſt. Kas nad waeſekeſed wõiſidki teiſtwiiſi mõtelda, — on nad ju mõiſaherra, kupja, kilteri walwe kaswatuſe alt läbi käies [illegible] waba, iſeſeiswama, wähe julgema mõtlemiſe juureſt, kui ſurmawa katku eeſt eemal hoitud. Siis ka aruſaadaw moonaka ühiskondlikult abitu mõtlemiswiis ja kaldumus ida-aatele rüppe langemiſeks.

Ei, meie moonamees ei ole nii pahatahtlik, tal on ainult ſoow oma maalapikeſt ſaada, ta ainult ekſib ſes, kuidas ſeda maatükikeſt ſaada.

Moonamees, ſul on õigus, nagu mõiſatalu rentnikul, nagu kandimehel, teil kõigil on õigus ſelle maa peale, mis teie, teie iſaiſad harinud ja ſeda õiguſt nõuate eneſele ſelle maa jõu abil, mis meie riiklik korraldus wõimaldab ja ſee on hääleõigus. Ütle ſellele iſikule, kes ſinu nimel Aſutawasſe Kogusſe läheb, et ſa maad tahab ja ta läheb ja räägib ſinu nimel, et ſa maad tahad ja nii räägiwad weel paljud.

Sinuſuguſed üle kogu Eestimaa, kel mitte oma maad ei ole. Teid on palju ja teie wõidate oma häältega, muretſete eneſtele oma häältega maa.

Kui need idapoolſed mehed mõiſaid tühjendawad, rööwiwad, põletawad, riiſuwad, ſiis rööwiwad nad ſinu tulewaſt kodu. Kui Narwa mehed wilja mõiſaſt ära ſaadawad, ſiis jätawad nad ſinu põllulapikeſe ſeemendamata, ſinu eneſe nälga, ja ſa päriſ maalapikeſe, nagu Laſſi Tõnis ſelle Alatskiwi ſurnualt ſai — ſeitſe jalga pikk ja kolm jalga lai.

Sellepäraſt ſammu rahwas oma tehtawa juure rahulikult, mitte midagi häwitades, rööwides, hoia kord maal alal, ſiis tulewad Ingliſe ja Taani laewad külla, tunes meie linnadele leiba, maale tööriiſtu.

Kui meil rööwitakſe, riiſutakſe, ſiis ei too meile lääne ſuurriikide laewad midagi, kuna ida poolt ainult lubatakſe.

Wene töölistele on kõik lubatud, neile on lubatud maapealne paradiis, — kuid kus ſee on?

Meie kõnnime ſeaduslikkuſe rada, walime oma tahtmiſte awaldamiſeks eſitajad ja Aſutawas Kogus räägiwad kõigi maatameeſte, praeguſte rentnikkude, kandimeeſte ja moonakate ſaadikud nagu üheſt ſuuſt — rahwas tahab maad ſaada.

H. Sepp.

Saksamaa wabameelne kodanlus rewolutsiooni algul.

Wene wabameelſe kodanluſe ja mööduwate ſotſialiſtide abitu ſaamatus poliitiliſes orientatſioonis ja äärmiſele jõuetus oma ſeiſukoha kaitſmiſes pidi Sakſa ajakirjanduſe arwamiſe järel oſalt ſelles ſüüdi olema, et Wene rewolutſioon korralageduſeks ja üheainſa äärmiſe partei hirmuwalitſuſeks wälja kujunes. Sakslaſed iſe olid ſel korral julged, et neil ſõja ajal rewolutſiooni karta ei tule. Alles mõned kuud enne rewolutſiooni tõendas „Vorwärts“, et ſakslaſteſt ſuur enamus keiſririigi mõtte poolt on ja et iſegi ſotſiaaldemokraadid põhjusmõtteliikult wabariigi poolehoidjad olles ſelles ſuhtes rahwa enamuſe ſoowi wägistada ei taha. Willem oli weel au ſees.

Sotſialiſtline ja wabameelne ajakirjandus käſitas Willemi ja Nikolai kirjawahetuſt 1905. aastaſt, kus Willem nii rahwameelne wälja paiſtis. Tema ſoowitas ju Nikolaile rahwanõuetele järel anda, rahwaesitust kokku kutſuda jne. Wõidu lootuſed olid rahwa keskel kõige ſuuremad.

Pariis oli juba kaugete ſuurtükkide tule all ja oſa Sakſa ajakirjanduſt harutas küſimuſt, kas Pariis peaks ſeda wäärt olema, et teda häwitamiſeſt ära hoida. Kuid äkitſelt tuli pööre. Marne jõgi ſai teiſt korda ſakslaſtele ſaatuslikuks. Foch pani omad wäed, mis kõige moodſamate ſurmariistadega warustatud olid, wägewalt liikuma. Mõne aja päraſt jooksis Sakſa ſõjawägi juba korratult.

Rahwas nõudis Willemilt troonilt lahkumiſt. Willem põgenes Berliiniſt peakorteri, et ſõjawäeliſt jõudu rahwa wastu kaſutada. Oli hilja. Sõjawägi oli rahwaga ühes nõus. Willem kadus Hollandisſe ja ſel ajal Sakſamaal oli rewolutſioon lahti. Kõrgem riigi wõim oli mööduwate ſotſialiſtide käes ja koha peal olid igal pool aſju korraldamas ſoldatite ja tööliſte nõukogud.

Omal ajal „head nõu“ Nikolaile andes Willem iſe aga kordas tema wigu.

Kuidas ſaab hakkama Sakſa wabameelne kodanlus? Misſuguſe ſeiſukoha wõtab tema? Need olid küſimuſed, mis mind huwitaſid. Sakſa wabameelne kodanlus ei kaotanud mitte pead. Tema poolehoidjatele oli kohe ſelge, et endiſed erakonnad, endiſed juhtmõtted ja traditſioonid uuele ajale enam ei wasta. Oli ſelge, et edaſpidi töötawate aga mitte tööandjate rahwakihtide huwid peawad riigi korralduſe aluspõhjaks ſaama. Kohe tõuſis uus demokraatline partei, kuhu ainult need kutſuti ſiſſe astuma, kes nõus oleks kõige põhjalikumate uuenduſte teed käima. Demokraatlikumad „rahwa partei“ ja „rahwuswabameelſete“ liikmed olid uue partei põhja panejad. Juhtiwa oſa ajakirjanduſes wõtſid oma peale „Frankfurter Zeitung“ ja „Berliner Tageblatt“. Parempoolne kodanlus hakkas ennaſt juba hiljem koondama, oma pahema tiiwa tegewuſeſt eeskuju wõttes.

„Tüürige otſuſtawalt pahemale poole“ — telegrafeeris Bergi tuntud profeſſor uue partei aſutajatele. Ja partei tüüris pahemale poole. Wabameelne kodanlus ligines mööduwale ſotſialiſmile. Riigi poliitiliſe korralduſe alal olid nad ühelmeelel walmid rahwawalitſuſe mõtet täiel mõõdul teoſtama ja rahwa majanduslikes poliitikas wõttis uus demokraatline erakond lepliku ſeiſukoha ſotſialiſmi wastu.

„Sotſialiſmi wastu waielda oleks nüüdſel ajal aſjata, wõiks waielda ja lahku minna ainult ſotſialiſmi teostamiſe teede walikus“ — ſeletas kodanline „Frankfurter Zeitung.“

Wõitlust tuli pidada kahel frondil. Tagurlikele kodanluſele, ſuurtööſtuſe ja ſuurpõllupidamiſe eſitajatele tarkuti ſelgeks teha, et nende õnneaeg möödas on, nendelt nõuti tagaſihoidlikkuſt, ſeſt nende ſõjakus wõiks äärmiſele pahempoolſele tiiwale pinda luua, äärmistele ſotſialiſtidele ſeletati aga iga päew Marxi, kes tingimata enamlaste wastane olla. Kuid ſee oli aſja teoreetiline külg. Enamlaste wäljaastumiſt Sakſamaal oli karta juba algul. Selle wastu pidi rahwaſt korraldama. Ja demokraatline partei oli eſimene, kes kodanlaſteſt parteideſt jõudude koondamiſele astus, et mööduwate ſotſialiſtidega enam wähem kokku leppides rahwa riigi mõtet parempoolſ. ja pahempoolſ. äärmusteſt kaitſta. Iſeeneſeſtki mõista, et uue partei tähtſamaks hüüdſõnaks Aſutawa Kogu rutuline kokkukutſumine oli.

Pikaline nõukogude walitſus oleks wõinud rahwa walitſuſe aatele hädaohtlikuks minna, ühe klaſſi walitſuſeks wälja areneda. Uus demokraatline partei tunnistas nõukogude wõimu, kuid ainult kui ajutiſt wõimu. Lähenedes mööduwale ſotſialiſmile, Sakſa wabameelne kodanlus kindlustas töötawate rahwakihtide huwidele wastawat rahwa walitſuſe riigi loomiſt. Ühes ſellega ka kaswas wastupanemiſe jõud äärmiſele pahempoolſele woolule, mis igatahes eſialgſelt juba ära on lõmbutatud.

Anton Palmadue.

Pildid enamlaste elust ja tegewusest Narwas.

(Meie erikirjaſaatjalt.)

II.

Terwishoiu- ja haigemaja-olud.

Terwishoidline ſeiſukord halwenes iga päewaga. Mustus tungis igasſe majasſe ja igasſe korterisſe, kuhu enamlaſed ja nende aſutuſed aſuſid. Just kui pidi mustus igal pool nendega kaaſas käima, just kui ei oſanud ega tahtnud nad ilma mustuſeta elada. Iſeäranis terwishoiuwastaſes ſeiſukorras peeti wangimajad, mille tagajärjel kinniiſtujatele kohe eſimestel istumiſepäewadel täid, ſügeliſed ja paiſed külge tulid; ka kardetawatel külgehakkawatel haigustel oli ſeal hea pind. Selle peale juhtis nõukogude wõimu tähelpanemiſt naisarst pr. Bokowa-Poom, kelle kiri ka läbiwaatamiſele wõeti. Konterrewolutſiooni wastu wõitlew kommiſſion, kes ſeda küſimuſt harutas, tunnistas tõeks, et „wangistute keskel haigeid on olemas, keda hariliſtes wangimaja oludes mitte kinni ei wõi pidada, kuna erahaigemajas neid ilma walwuſeta kardetaw on pidada.“ Kõneldi ſiis küll haigete oſakonna aſutamiſeſt, kuid plaani teostamine lükkati edaſi, nagu kommiſſioni protokoll 7. detſembriſt näitab. Kas hiljem ſeda küſimuſt weel puudutati, ſeda ei tea, mustus täide ja haigustega jäi aga endiſt wiiſi walitſema.

Tähendatud protokolliſt on weel näha, et kommiſſion Kreenholmis olewa wangimaja täiſoleku päraſt pead murdis. Seekord oli ſeal 18 kongikeſes 130 inimeſt kinni, mis ka kommiſſioni arust liig [illegible] olewat. — Lahtiſaanud pantwangid teawad aga tõendada, et mõnel ajal neisſamus kongides 200 inimeſe ümber waewleſid. Kord käratas wangimaja ülem Madis Jõgi ühe naisterahwa peale, kes wangi järele küſis: „Kurat, kas mina kõiki wõin teada, mul on neid praegu 184 tükki“. Wist ei liialdanud ülemus mitte, ennem wähendas. — Küſimuſt ſõeludes wõttis kommiſſion mõtte üles „ſüütuid ja tähtſuſeta iſikuid wabastada.“ Kuid ſee mõte ei leidnud täitmiſt, — wist puuduſid tal poolehoidjad; ſüüta inimeste wangistamine wõttis järjeſt laialiſema ulatuſe, tühjendamiſe aſemel toodi kongidesſe uuſi elanikke juure.

Ka haigemajadeſt ei jäänud laastamiſe üle käimata. Kreenholmi wabrikute haigemaja ülemaks wõi kommiſſariks pandi keegi Nikitin, ameti pooleſt ärakaranud ſunnitööline, mitte poliitiklane — nii tõendaſid haigemaja teenijad. Haigemaja kauaaegne ökonoom, hallipeaga pr. Balbian, laſti kohe lahti ja wiidi trelliſte taha istuma. Töö peale, mis pr. Balbian üksi ära tegi, wõeti neli inimeſt, kes aga oma ülesandega walmis ei ſaanud, nii et majapidamine lonkama jäi ja korratuſed igal pool ſilma paiſtſid. Kommuniſtid nõudſid küll ſuurt palka, tööd aga ei tahtnud teha. Pr. Balbianiga käidi wangimajas wäga halwasti ümber. Tema üle hirwitati iga päew. Süüks anti talle ſeda, tema olla ennaſt teenida laſknud. Wiimati wiidi ta pantwangina Jamburi.

Narwaſt põgenedes laastaſid enamlaſed ka haigemaja ära; ära wiidi haigemaja peſu ja toidutagawarad, nii et haiged koju tuli laſta. Niiſama wiidi ära ſuured peſutagawarad, linad, tekid, kotid ja ihupeſu, mis linna [illegible] haigemajadeſt kokku oli kogutud ja linnawalitſuſe hoole all ſeiſid.

Majaomanikud lehekandjateks.

Majaomanikkudega käidi ümber kui orjadega, kellel ainult kohuſed kanda, õiguſi aga mitte ei ole. Muu ſeas tehti nad lehekandjateks: igaüks majaomanik pidi oma üüriliſtele kommuniſtide lehe — „Eesti Küttiwäe Teataja“ — igal ilmumiſepäewal kätte kandma. Kui mõni üüriline lehte kätte ei ſaanud, ehk majaomanik ſelle kättetoomiſega hiljaks jäi, wõeti wiimane kui wastuhakkaja ja konterrewolutſionäär wastutuſele, muidugi, kui üüriline kaebas. Leht oli makſuta. Trükiti ſeda 15 tuhat ekſemplaari. Paber „natſionaliſeeriti“ K. Onwelt ja Ko. trükikojaſt, ſeda oli 60—70 tuhande marga eeſt, mis kõik ära raiſati; omanikkudele kopikatki taſu ei antud.

Raamatud.

Üheks kommuniſtide eſimeſeks ſammuks oli raamatute äräwõtmine mitte üksnes kauplustelt, waid ka erainimestelt. Kõige pealt otſiti ſilmapaiſtwamate tegelaste raamatukogud üles, nendele järgneſid teiſed ſurelikud. Tuntud kooliõpetaja, tegelaſe ja luuletaja Jaan Speeki (Leidin) ja „Meie Elu“ toimetaja Kaarna kogud olid wiimaſe ekſemplaarini ära wiidud, niiſama ka käſikirjad, päewaraamatud ja terwe kirjawahetus. Raamatud weeti kogumiſepunktidesſe kokku, muu ſeas Ridalinna notaariuſe Meyeri korterisſe ja Iwani poole P. Lemmingi ruumidesſe. Mõnel läks päraſt enamlaste wäljaſöömiſt korda raamatuid kätte ſaada, paljude omad olid aga kas ära wiidud ehk ära häwitatud, wõib ka olla ära warastatud.

Peale kirjawara riſuti elanikkudeſt ka päewapildid ühes albumitega ära.

Üheks tegelaſeks kirjanduſe oſas, ſellega ſiis ka raamatute äräwõtmiſes Narwa kodanikkude käeſt, oli tuntud J. Lilienbach, „Mõtte“ kirjastuſe omanik, mitmeſuguſte lendlehtede wäljaandja — mees, kes aastate jooksul mõne Narwa tegelaſe käeſt, kelle naiſt ja lapſi nüüd wangimajas piinati ja kellelt wiimaſed raamatud ära wõeti, kui ſõber toetuſt oli otſinud ja ſeda ka ſaanud. Keegi, keda Lilienbach waatamas käinud, juhtinud muu ſeas L. tähelpanemiſt Kaarna poja peale. L. wastanud: Mina ei ole ju kõigega rahul, mis tehakſe; tahtſin ka kaupmehe O. abikaaſa ſaatuſt kergendada, kuid minu katſe läks nurja; otſuſed tehakſe häälteenamuſega.

J. Haamer.

Kodumaalt.

Harju-Triigi ſeltſkondline elu.

Noorewad õpiwad tihtipeale näitemänga ja käiwad lauluharjutuſtel. Laulkoora on wallas kolm: üks Triigis õpetaja K. Antoni juhatuſel, teine Ardus öp. T. Talbaki juhatuſel ja kolmas töötab Äksis käſitööliſe J. Eldermanni juhatuſel. Seltſiſid on kaks: Triigi walla kooliſelts ja Äksi raamatukoguſelts. Eſimene awaldab tegewuſt aeg-ajalt pidude toimepanemiſega, teine on noor, alles hiljuti aſutatud ja põhjuskiri alles kinnituſele ſaamata.

P. M.

Märjamaalt.

Heinawarguſed on moodi läinud. Siit ja ſealt kaowad heinakuhjad ööſeti ära. Praegu makstakſe meil heinapuudaſt 14—21 rubla. Sarnane hind wist meelitabki paljuid wargile.

Sakslaſed jätſid meie hobuſtele kärnatõbe järele. Enamasti igas mõiſas leidub ſelles haiguſes hobuſeid. Kõige rohkem on haigus maad wõtnud

---

Õigekirjutuse sõnastik.

Alb. Saabert.

(Järg 2.)

Samuti puuduwad weel järgmiſed ſõnad: **wirtſik** = wastane, peru, taltſutamata (iſeär. hobusteſt) — tuntud üle terwe Põhja- ja Kesk-Eesti ja laialt ka kirjanduſes eſinew; **kiitam** (eſinew Kesk- ja Lõuna-Pärnumaal; leidub ka Kitzbergi töödeſt, wrd. Kauka Jumal, 14: „Mis kiitam ſul ſiis oli?); — **kiitama** = järsku wiskama, wirutama, mürama, möllama, hullama (tuntud Kesk- ja Lõuna-Pärnumaal; — **weenama** = mustama, weenama (Wirumaa ſõna, leidub ka Wildel); — **hatul**: „riided on hatul“ = kulunud, narmendamas, willerdamas, „pulga pea on **hatule** (hattu) taotud“ (Lääne- ja Saaremaa ſõna, eſineb ſagedasti Mändmetſal, wrd. Meri, 25, Küla, 8); — **tota** = ena, õige, ete (= õieti), kah: **tota mul** aſja! (Järwa-, Harju- ja Wirumaal; Tammſaarel: „**Tota** mul nüüd peigmeeſt!“ Poiſs ja libl., 10; ka Wildel); — **kahmus** = kole, õudne (Lõuna-Pärnumaal ja A. Kitzbergi töödes); — **junk** = pära, paks, jäänus (Läänemaal, P.-Pärnumaal ja Saaremaal; ka Mändmetſa töödes), **anuma** = paluma, manguma; **ſuhkema** = ſugema, ſündima, kõlbama (mõlemad ſõnad eſinewad rahwaluules); — **jõrnik** = toriſeja inimene, jõmm, mühakas (tuntud Lääne-Wirumaal; leidub ka Ed. Wildel; — **ämune** = ſegane, must, rähmane, udune, ähmane (ſilmadeſt, klaaſiſt): „kui ta ſilmad wiimaks kuiwaks, tahenenud piſarateſt **ämuſeks** oliwad jäänud“, Tammſaare, Poiſs ja libl., 37 (ſõnu tarwitakſe praegu õige laialt Harjumaal); — **angris** = agar tegew, kärmas (laialt tuntud üle terwe Põhja-Eesti; kirjanduſes on ſeda tarwitanud Ed. Wilde, wrd. P. Maltsw., 425, Tabam. ime, 223); paiguti eſineb nimetud ſõna ka **nudres** kujuliſelt, harwa ka kirjanduſes: „Sa näed, hobune on **nudres**“ (A. Kiwi, Põllu päält, 61); — **ſimman** = pitspall, jubi, klunker (Kesk- ja Lõuna-Eestis üleüldine, ka kirjanduſes Kitzbergil, Petersonil, Metſanurgal, Kiwil, Mõtslaſel ja teistel eſinew); — **uhjutama** = lehwitama (tiibadega) — tarwitakſe Saaremaal ja leidub Mändmetſa teostes; lina **jõeras** ehk **jõeres** = peenike kimp linu lõnga wõi pastlapaela keerutamiſeks (tunt. Järwa-, Harju-, Lääne- ja Pärnumaal); — **ſirusnik** (= цырульникъ) = habemeajaja, juukſelõikaja; — **rehik** = napakas: „üks hästi **rehik** noorherra“ (A. Kitzberg, Welt Henn, 39): — **tallar**: „Waata ikka, mis **tallarit** Madiſe teeb!“ = ſ. o. kargab üles ja alla, wäriſeb (E. Peterson, Ei iialgi, 6); — **werdama** (**wõrdama**) = ääri-weeri mööda warjatult teiſele midagi ütlema (Wirumaa ſõna, eſineb ka Wilde töödes). — Seeſuguſte puuduwate ſõnade nimekirja wõiks lõpmata pikendada — kuid piiskab neiſtki.

Ka kirja- ja kõnekeeles tarwituſel olewad **laenſõnad** on Õ. S.-s kaſinalt eſitud. Nätt. oleks nii mõnelgi küſitaw, kas kirjutada **horitſont** wõi **horiſont** **kleebima** wõi **kleepima**, **thee** wõi **tee** jne. Peale teatawate ſõnade puudumiſe on märgata ka mitmete ſõnakujude puudumiſt, mille õigekirjutuſel ſõnastiku tarwitajal kahtluſt wõiks tekkida. Ülestähendamata on näit. jäänud ſiſſeütlewa kujud ſõnadeſt **weri**, **lumi**, **ladu** (ſ. o. **werde** w. **wereſſe**, **lunde** w. **lumeſſe**, **lattu**).

* *

Foneetika. Mis **täishäälikuteſſe** (wokaalidesſe) puutub, tuleks harutuſele wõtta kõige pealt -ea- ja -ää- küſimuſe. Õ. S. on ſiin järgmiſe ſeiſukoha wõtnud: 1) pikk -ää- tuleb kirjutada ſõnades nagu **hääl**, **pääsma**, **päästma** (**peasma** ja **peastma** oleksid lubatud, kuid mitte ſoowitawad), **ſäästma**, **käänama** jne. 2) Kindlasti -ea- tuleb kirjutada ſõnades **ſeadma**, **ſeadus**, **teadma**. 3) Otſuſt ei ole uſaldud anda kujude **ſeal** ja **ſääl**, **peal** ja **pääl**, **hea** ja **hää**, **pea** ja **pää** **teal** ja **tääl** walikus — kumbki on lubatud. Põhja-Eesti murrete (mida kõneldakſe põhja pool Emajõge ja põhja pool Halliste, Paistu ning Tarwastu kihelkondi) najal tuleks ſiin järgmiſelt otſustada: 1) Diftongiliſt kujuſid (**eal**, **ial**, **jaal**, **iäl**) tarwitakſe ainult Harju- ja Järwamaa wanema rahwapõlwe keeles, paiguti ka Wirumaal, üheſõnaga murretes, kus pikk **ää** on ſeaduslikult muutunud **ea**-ks wõi **ia**-ks, näit. **keanama**, **piaſuke** jne.; pikk täishäälik (**ääl**) eſineb aga Läänemaal ja Saartel, Pärnumaal, ſuuremalt oſalt Wirumaal ja ka mujal keskigaſe ja noorema põlwe kõnes. Nii ſiis tuleks kirjakeeles häälda ja kirjutada **hääl** (mitte aga **heal** nagu ſeda „Tallinna Teatajas“ tarwitati ja ka mõnes ilukirjanduslikes teoſes, näit. Ed. Wilde „Linda aktſiates“ j. m. leidub). Samati oleks lugu ſõnaga **pääſema**: diftongiliſed (**ea**- ja **ia**-liſed) kujud on tarwituſel üksnes murretes, kus muutus **ää**, **ea**, **ia**, **iä** on ſeaduslik (Harjumaa, Järwamaa, oſa Wirumaad); mujal aga leiduwad üksnes **ää**-liſed kujud, näit. M.-Magdalenas **pääſema** nagu **pääſuke** jne. (kuid: **ſial**, **pial**, **ia** = hea), Wigalas **pääſeme**, **päääſis**, Mihklis **pääſen päästma**, Saaremaa Jaanis **päästan** (Jõgew., E. K. a. 1909, lhk. 393). Mis puutub aga ſõnaſſe **ſäästma**, ſiis tuleks ſelle aſemele wõtta kirjakeele Eestis juba tuntud kuju **ſeastama** järgmiſel põhjuſel: eſimeſe, Soomeſt laenatud ſõnakuju **ſäästma** meie kirjakeele wastuwõtmiſeks ſoowitajad et teadnud wist omal ajal mitte, et nimetud ſõna umb. ¼ oſa eestlaſi juba tunneb, kuid kujul **ſeastama** = alal hoidma, ja nimelt kesk- ja läänepoolſel Wirumaal, ſamati ka Ida-Järwamaal ja Ida-Harjumaal (Kuuſalus ja Harju-Jaanis); muidugi annakſime ſiis walikul eesõiguſe ſuurele oſale eestlastele tuntud ſõnakujule **ſeastama** (leidub ka Wiedemannis), mitte aga wõõrale ſoomekeelſele **ſäästma**. — 2) Et kujud **ſeadma** ja **teadma** oleksid kirjakeeles ainuõiguslised, wastab Põhja-Eesti murretes makswale olukorrale, mis puutub nim. wiimaſesſe ſõnaſſe: Siimunas **tiadma**, **tiada**, M.-Magdalenas **ttiadma**, Kolga-Jaanis **teädma**, Koſel **teadma**, Märjamaal, Kullamaal **teadma**, Wigalas **tiädma** (kuid II infin. **täädä**, -ää teiſes wältes), Mihklis, Kirblas, Ridalas, Weltſel, L.-Nigulas **teadma** (kuid II infin. **tääda**). Üksnes ſaartel näib e ja ä waheline pikk täishäälik eſinewat, niihästi Hiiu- kui ka Saaremaal. Diftongiline kuju **ſeadma** näib aga Põhja-Eestis walitſewat üksnes nendes murretes, kus muutus **ää** — **ea**, **ia** on ſündinud kõigis ſõnades, näit. Siimunas **ſiadma**, Koſel **ſiadma**, Juurus **ſiädma** ja **ſiadma** jne., kuid Kullamaal **ſäädma** (nagu **käärid**, **kääbas**, **rääkima** jne.), Wigalas **ſäädus**, **ſäädbäd** = ſeawad, Weltſel, Mihklis, Ridalas. L.-Nigulas **ſäädma** (ſelle kõrwal aga Mihklis **ſäen**, **ſäebad** = ſeawad). Sellepeale waatamata tuleks kuju **ſeadma** kirjakeeles normaalkujuks tunnistada (nagu ſeda Õ. S. teebki), ſeſt ta on juba ſeeſuguſena walitſemas. — 3) Nüüd, kolmandaks, tuleks puudutada igaweſt ainuküſimuſt, kas kirjutada **hea**, **pea**, **peal**, **ſeal**, **teal** wõi **hää**, **pää**, **pääl**, **ſääl**, **tääl**. Siin ei tuleks küſimuſt otſustada mitte häälealoolaſe waateſihiſt, ſ. o. ei peaks mitte kirjakeelſeteks tunnistatama n. n. „algupäraſemaid“ kujuſid, ſ. o. neid, mis hääleliſe arenemiſe ahelas kõige wanemad lülid on, waid niihästi ſiin kui ka muudes õigekirjutuſe ja kirjakeele rakenduſeküſimustes **tuleks otſuſt anda üksnes nende ſõnakujude heaks, mis on praeguſes rahwakeeles kõige üleüldiſemad, kõige laialiſemalt pruugitawad** — ſee oleks kõige loomulikum, kõige terwem ja kõige praktiliſem põhjusmõte.

Ja ſiin pakub meile rahwakeel (kirjakeele aluſeks olewad Põhja-Eesti murded) järgmiſt pilti: ſõnakujud (**h**)**ea**, **pea**, **peal**, **ſeal**, **teal** ei eſine mitte üksnes neis murretes, kus on ſündinud muutus **ää** (mitte alati algupärane!) — **ea** wõi **ia** ſeaduslikult kõigis ſõnades, waid nad eſinewad erandite iſegi neis murretes, kus on **ää** ſeaduſe järel alal hoidunud, näit. Märjamaal, Kullamaal, Mihklis, Weltſel (**pia**, **ſial**), Wigalas (**iä**, **piä**, **ſiäl**), Saaremaa Jaanis [w. E. Kirj. a. 1909, lhk 393], M.-Magdalenas (**ſial**, **pial**, **ia**, **pia**), Kolga-Jaanis (**ſeäl**, **peäl**, **peä**, kuid **pääſuke** jne.) Nii ſiis tarwitakſe ſõnakujuſid (**h**)**ea**, **pea**, **ſeal**, **peal**, **teal** (ehk **ia**, **pia**, **pial**, **ſial** **tial**, ehk **iä**, **piä**, **piäl**, **ſiäl**, **tiäl**) Wirumaal, Järwamaal, Harjumaal, Läänemaal, Põhja-Tartumaal, Põhja-Wiljandimaal, Põhja-Pärnumaal ja oſalt ka Saaremaal, teiste ſõnadega, diftongiliſi kujuſid tarwitawad umb. ¾ kõigiſt eestlasteſt. Kirjanduſes on **ea**-liſi kujuſid tarwitud ſama ſagedasti kui **ää**-liſi, kuid eſimeſed on järjekindlalt eſinenud, ſeeſuguſes autoriteetlikes ja akadeemilikes wäljaandes nagu ajakiri „Eesti Kirjandus“. Diftongiliste (**ea**-liste) ſõnakujude heaks on oma otſuſe annud ka Tapa keelekongreſs (30. V. 1908), ſamati ka Jõgeweri, Eineri ja Põllu grammatikad. Nii oleks ſiis täiesti loomulik, kui Õ. S. kirjakeeles ainſalt lubatawaks tunnistaks ſõnakujud **hea**, **pea**, **peal**, **ſeal** ja **teal**.

Umbes ſamaſuguſed on aſjalood ka -**õe**- ja -**õõ**- küſimuſega. Siin ei peaks kuidagi üleüldiſeks reegliks tehtama, et -**õõ**- tuleks kirjutada mitte üksnes ſõnades **põõn**, **lõõts**, **kõõm**, **kõõrutama**, **lõõrima**, **rõõsk**, **ſõõn**, **ſõõm** jne., waid ka ſõnades **wõõras**, **hõõruma**, **mõõk**, **mõõt**, **põõſas**, **rõõmus** jne. — ſeda juba ſellepäraſt mitte, et wiimaſed ſõnad ei ole mitte kõik (nim. **põeſas**) ſama algupära (ſee oleks ſamaſuguune üleüldistamiſe ja reeglihullustus, kui kirjutada mõne ükſiku murde järel **ſõela** aſemel **ſõõl**, **nõela** aſemel **nõõl**, wõi iſegi **nõgine** ehk **nõene** aſemel **nõõne**, **jõe** aſemel **jõõ** — nõnda kõneldakſegi Kanepi kihelkonnas), weel enam aga mitte ſeepäraſt, et nimetud ſõnad (**wõeras**, **mõek** jne.) eſinewad (niiſama nagu **hea**, **pea** j. t.) peaaegu kõigis Tallinna keele murretes diftongilistena (iſeäranis ſõnas **mõek**, **mõet**, **wõeras**, **hõeruma** ja lina **ſõeras** wõi **ſõere**[s], ſealjuures iſegi neis murretes, kus -**õõ**- on muutumata püſinud kõigis muis **õõ**-listes ſõnades.

(Järgneb).

Eesti Tööerakonna Tallinna osakonna koosolek

on pühapäewal, 23. weebruaril keskkomitee ruumides (W. Posti uul. 5). Algus kell 10 hommikul.

Päewakord:

1. Praegune poliitiline ſeiſukord.
2. Kongreſſi päewakorra läbiarutamine.
3. Walimiſed (ſaadikud kongreſſile, osakonna juhatusſe jne.)
4. Jookswad küſimuſed.

Tallinna oſak. juhatus.

Isikuid, kes wäljastpoolt Saksa, Läti ehk Wene lehti juhtuwad saama, palutakse neid lehti lahkesti „Waba Maa“ toimetusele tarwitada anda.

„Waba Maa“ toim.

Haimre mõiſas, kus hobuſed witmſeni ſelles haiguſes põewad.

Loomaarſt meil küll nime pooleſt on, aga temal pole aega haiguſe laialilagunemiſe wastu ega tema ſeiſmapanemiſeks abinõuſid tarwituſele wõtta. Mees olla Haapſalus kriſtlikku liitu ja omameeste poliitikat ſüwendamas. Rägija.

Pärnu-Jakobi kiriku ja koguduſe eluſt.

Meie kihelkond aſub Pärnu—Tallinna poſtmaantee piirkonnas. Pärnu ſaab ſiit 30 ja Tallinna 100 wersta ümber. Elanikud wiiwad kõik tarbe- ja toiduained Tallinna, kas maantee wõi raudtee kaudu, mille jaamad Rapla ja Riſti pea ühekauguſel aſuwad, 50 wersta ligi.

Jakobi kogudus on üks jõukamateſt. Kirikuõpetajal praoſt W. von Schultzil on ſuur kirikumõiſa käes tarwitada ja hulk taluſid kirikuwallaſt, mis renti makſawad, peale ſelle ſaab tema koguduſe käeſt kindla rahapalga, talu- ja mõiſapidajate regulatiiwmakſud weel iſe, nii et õpetaja kümned tuhanded aastas palka ſaab.

Nüüd on hulk koguduſeliikmeid kiriku-hp. v. Schultzi wastu terawaſſe wahekorda ſattunud, peaasjalikult Saksa okkupatſiooni wägede ſiinwiibimiſe ajal, kus tema ka Balti riigi aſutajana ſilma paistis. Sinodi puhul andis tema allkirja Eestimaa Preiſi-Saksa riigiga ühendamiſe heaks ja kuulſal Riia „maapäewal“ eſitas tema Pärnu maakonna kirikuõpetajaid ja koguduſi kui maakonna praoſt.

Peale ſelle weel meie köſtri A. Ratniku wangistamine Saksa wõimude ajal, kus teda ſüüdistati Ingliſe agendiks, kes rahwaſt ähutada Saksa wägedele wastu panema Eesti iſeſeiswuſe kaſuks. A. Ratnik istus ſelle tagajärjel 3—4 kuud wangis, kuſt tema wiimati oma elu põgenemiſega päästis.

Nüüd ei tunnista eelpool nimetatud koguduſe liikmed Schultzi enam oma koguduſe hingekarjaſeks, tema on mõisnikke wõimu ajal nende poolt wägiſi koguduſele peale ſunnitud; nad ei makſa kirikuõpetajale mingiſuguſeid makſuſid, niikaua kui Schultz meie koguduſes ametis on. -ei-

Saarte elu.

Rootslaſed koliwad Naisſaarele tagaſi.

-i- Omal ajal, kui Wene kroonu Naisſaare kindlustuste alla wõttis, ſaadeti ſealt hulk inimeſi wälja. 83 perekonda — kokku 415 hinge — pidid omale mujalt eluaſet otſima. Oſa neiſt kolis Rootſi ja Soome, oſa (eestlaſed) jäi Tallinna elama, paar perekonda aſus ka Wiru randa.

Kui Saksa okkupatſiooni walitſus maa oma alla wõttis, anti ühele oſale wäljaſaadetuteſt luba kalapüügi ajamiſeks ajutiſelt ſaarele tagaſi tulla. Kalamehed leidſid oma majad kas täiesti mahalõhutult (maha on kistud ligi kümme maja) wõi ärapurustatult eeſt. Paljudes peredes ſees elades olid Wene ſõjawäelaſed enamlaste walitſuſe ajal hoonete ukſi ja iſegi ſeinu ahjuküttekſ tarwitanud ehk küll ſaarel põletiſmaterjaaliſt puudust ei ole.

Nüüd on mitmed neiſt perekondadeſt, kes Rootſi ja Soome aſuſid, ſelleks ſammuſid astunud, et neid Naisſaarele tagaſi tulla lubataks.

Küſimus on ka Eesti Aj. Walitſuſes kõne all olnud. Rootſi rahwusminiſtrile hr. Pöhlile on ülesandeks tehtud iſeäraliſt kommiſjoni aſutada, kes aſjaga ennaſt lähemalt tutwustab ning ſiis walitſuſele kindla ettepaneku teeb.

Mis Saksa tſaudab Saaremaal teil weel ära ei tee.

Meil Kureſaare elanikkudel on aſjade kohta oma arwſaamine. Mis Suurelmaal juba päewaſelge — on meil kaunis tume. Iſeäranis paistab ſee ſilma endiste Wene kõrgemate ametnikkude juures, kes ikka oma riigi endiſeſt ſuuruſeſt ja ſeal juures oma wõimuſt und näewad. Praegu annab rohkeste kõneainet kahe Wene ametniku tegewus.

Esimene on endine Saaremaa rahukohtukogu eſimees Moſchewitinow ja teine Kureſaare endiſe rentei ülem Berg.

Mõlemad andſid kuni ſiiaajani inimestele wälja mitmesuguſid tunnistuſi ja dokumenta oma täie endiſe teenistuſe nime ja pitſatiga. Maakonna walitſuſe korralduſe peale nende käes olewad paberid ja waranduſed Eesti Walitſuſele üle anda, täitis ſeda käsku ainult Moſchewitinow, kuna Berg tõrkus üle andmaſt, ſeletades, et tema ſeda wabatahtlikult ei tee, waid ainult jõule alla annab. Keskwalitſuſele ſai aſjaſt teatatud, kuſt korraldus tehti, ſundida warandust üle andma. Berg ſeda teada ſaades ei painduud weelgi otſuſe alla, waid andis oma käes olewa waranduſe Kureſaares olewa Saksa konſuli aſemiku Saksa endiſe leitnant Heinrichſeni kätte.

Nagu kuulda, olla Berg witmaſele ſeletanud, et Saaremaa maakonnawalitſuſe mõned liikmed ſihiteadlalt kiuſata ja omakaſupüüdte pärast tahtnud ſeda warandust omale ſaada (ainult wanad raamatud, nimekirjad ja muu renteisſe puutuw materjaal). Berg on täis Saksa waimu mees, ja ſuwel 1918. a., kui tema Wene rentei raamatud Saksa maakonna peamehe juure wiis, ei karnud ta ühtigi, et need wõikſid kaduma minna wõi rikutud ſaada, waid ſeletas, et tema wiib raamatud ſinna, et rahwa kaſuſid kaitsta kui Saaremaa rah- teada ſaada, kes wiimaſel juhtumiſel Saksa konſuli aſemik paremini oskab Eesti rahwa kaſuſid kaitsta kui Saaremaa rahwa oma poolt walitud maakonnawalitſus. Nagu kuulda, antakſe Berg kohtu alla. Oleks ka aeg Saksa herradele natuke warwaste peale astuda. G.

Palju on rüütlikogu mõiſatel maad,

mis rahwa omanduſeks läheb.

Teatawasti on Ajutine Walitſus põllutööminiſtri O. Strandmanni ettepanekul rüütlikogu mõiſad riigi omaks tunnistanud.

Eestimaal on 8 rüütlikogu mõiſat, nimelt Harjumaal: Kaiu (Kaiu wallas), Nabala (Kurna wallas) ja Kuimetſa (Kuimetſa wallas); Saaremaal: S.-Kaarma (Suure-Kaarma wallas), Elme (Loona wallas), Ladjala (Pihtla wallas), Saare (Laimjala wallas) ja Uue-Löwi (Kogula wallas).

Kõige ſuurem nimetatud mõiſateſt on Kaiu — 8266 tiinu, ſeal hulgas 1560 desſatiini põldu. Kõige wähem on Ladjala mõiſa — 1452 tiinu, mis Saaremaa haigemaja aſukohana kohaliku maakonnaomawalitſuſe poolt juba üle on wõetud. Elme — 7455 desſ., Kuimetſa — 7272, Nabala — 6751, Suure-Kaarma — 6111, Uue-Löwi — 3826 ja Saare — 2527 desſatiini. Kokku 43 661 tiinu ühes mõiſateſt lahutamata taludega.

Põllutööminiſteerium kawatſeb juba lähemal ajal tähendatud mõiſate tükeldamiſele aſuda. Ühes olewate taludega ſaab äraõetud maa peale umbes 500 maatameeste perekonda elama panna, kes igaüks paraja talukoha kätte ſaab. Eſimeſes joones antakſe maad neile, kes praeguſes ſõjas haawata on ſaanud, niiſama ka neile perekondadele, kuſt üks liige ſõjas ſurma on ſaanud. —ol.

Pärnu-Jakobi mõiſate oluſt.

Kihelkond jaguneb kaheks, ſeſt Kärgu oſa aſub umbes paarkümmend wersta Jakobiſt wäikſe abikirikuna. Wiimaſes oſas on üleüldſe neli mõiſat, nendeſt kolm „Kõnnu“, „Kaisma“ ja „Kärgu“ päris- ehk rüütlimõiſad, kuna wäike „Wiluwere“ Pärnu linna mõiſa on.

Jakobis on aga mõiſaid hulga rohkem. Hallinga, Roodi, Kaelaste ja Are on pärismõiſad, kuna Pöörawere maioraatmõiſa on. Weel on kroonumõiſaid, Enge, Söörike, Parasmaa ja Wee. Peale nende on weel Lebatſe mõiſa, mis mõnest taluſt kokku pandud, umbes 1000 wakamaaga ja hiljuti oſtuteel H. Wirkuſe kätte läks. Wändraſt pärit Jakobi kirikumõiſa on ka üks ſuuremateſt, mis enne wälja olt renditud, kuna nüüd õpetaja praoſt W. von Schultz teda oma käes tarwitab. Suigu oli enne kroonumõiſa, jagati aga maatarahwale ära. Ainult mõiſa ſüda jäeti wähe ſuuremaks.

Pöörawere maioraatmõiſa on juba põlwest põlwe von Middendorffide oma olnud. Selle mõiſa järele aſub hulk weel müümata wäikſemaid ja ſuuremaid talukohti, mis ſenni raharenti makſid.

Mõiſa iſe on täitſa hooletult peetud, mullu aastal oli juba mõiſamaaſt palju harimatalt ſöödis. Praegu puudub mõiſal peremees, noor mõiſapidaja aſus okkupatſiooni ajal kohale. Praegu ei ole ühtegi iſikut, kes mõiſa eeſt hoolitſeks. Aj. Walitſus peaks ſelleks ſammuſid astuma, et need meie mõiſad, mis täiesti halwal järjel aſuwad, maatarahwale ära jagataks.

Weel on meil teiſed, nagu Hallingu, von Lilienfeldi pärijate, ja Roodi, von Parisſelja, mis mõned aastad tagaſi hr. ära. Saksa okkupatſiooni walitſuſe ajal häwitati wili, ka ſeeme, ſuurelt oſalt neis mõiſates ära, ka hobuſed ja kariloomad on wiletſas korras. Ei ole ühtegi korraldajat, kes wõiks nende majapidamiste eeſt hoolitſeda.

Roodi ja Hallingu mõiſate järel taluſid enam müümata ei ole, peale mõne wähema popſikoha, mis mõiſatele tööorjuſt teewad.

Hallingu mõiſa järel olt karjamõis Parisſelja, mis mõned aasta dtagaſi hr. G. Hanſen Päriwereſt ära oſtis ja wäikesteks kohtadeks laskis jagada ning maatarahwale ära müüs, ainult mõiſa ſüda jät 200 wakamaa ümber ſuureks.

Lelles aſutas hr. J. Prints eeskujuliku talumajapidamiſe, peaasjalikult Soome põllumehe eeskujul, mis praegu ümbruskonnas üks paremateſt taludeſt on, peale Johann Hanſeni Päriwere talu, mis Are mõiſa jaoskonnas aſub.

Weel on Hallingu mõiſa järel Kangru karjamõis, mis ka ſüdamõiſaſt neli wersta kaugel aſub, täiesti harimata olekus. Maa, mis täiesti hea põhjaga ja harimiſe waewa auſaſti taſuks, kui tema ära tükeldataks wäikekohtadeks.

Roodi mõiſa järel on Wahenurme wäikemõiſa ehk karjamõiſa, kuidas rahwas neid on harjunud wälja rääkima.

Are rüütlimõiſa oli nüüd mõned aastad von Baggo käes tarwitada, kes Tallinnamaalt meile tuli. Läinud okkupatſiooni ajal oli tähendatud herra agar ſakſte kihelkonna-ameti eestſeisja, kuid ühes Saksa wägede äraminekuga kadus ka tema meilt, teadmata, kuhu.

Enam korras on meil E. von Brandi Kaelaste mõis. Kuid peaasjalikult juſt ſellepäraſt, et ſealſes mõiſas walitſeja K. Baur ſunnib weel tööinimeſi raskelt orjama. Selle mõiſa järel on üle kümne wäikſe popſikoha, mis kõik mõiſale neetud teoorjuſt teewad, — weel praegugi, kus meil oma Eesti walitſus wõimul on. Töötnimeſed, kes hommiku pimedaſt õhtu pimedani peawad kolm päewa mõiſas orjama, wõiwad waewalitſelt oma perekonda wäikekoha peal üleval pidada. Selles aſjas tuleks walitſuſel korraldus teha. Mõiſa ſüdameſt eemal aſub Kodesma wäikemõiſa, milleſt jagamiſel kolm, neli talu wõiks ſaada.

Meie kroonumõiſad on juba mitu aastat pooleldi ſöödis, nimelt Enge, Wee, Söörike ja Parasmaa. Tungiwalt nõuab juba ammu meie maatarahwas, et need mõiſad wäikekohtadeks tükeldataks. -ks.

Eesti Tööerakonna Pärnu maakonna kongreſs

peetakſe pühapäewal 23. weebr. ſ. a. kell 1 lõun. Pärnu Kooliſeltſi ruumides ära.

Päewakord:

1. **Kongreſſi juhatuſe walimine.**
2. **Aruanded kohtadelt.**
3. **Maaküſimus.**
4. **Ajutawa Kogu eeltööd (walimiſe platworm, kihutuskorraldus, kandidaatide nimekiri).**
5. **Erakonna ſeesmine korraldus.**
6. **Erakonna Maakonna komitee walimine.**
7. **Läbirääkimiſed.**

Kongreſſiſt kutſutakſe oſa wõtma ſaadikute läbi iga Pärnumaa oſakonda, kus oſakond puudub ſealt ilmugu erakonna poolehoidjate eſitaja.

Pärnu maakonna ajutine komitee.

Narwa elu.

(Meie kirjaſaatjatelt.)

Narwa linnawalitſuſesſe on nüüd tagaſi tulnud linnanõunik M. Aut, kes ſõjateenistuſeſt wabastatud, niiſama ka linnanõunik P. Peregrimoff, kes ſenni mingiſuguſel põhjuſel kodus istus. Linnaſekretääri kohuſeid täidab F. Werberg. Sellega on linnawalitſuſe kokkuſead praegu täielik, puudub ainult üks linnanõunik, kes wiimaſel wolikogu koosolekul walimata jäi, ſeſt et demokraatliſe bloki meestel oma kandidaati ette panna ei olnud.

Kreenholmi wabrikus algas töö: esmaspäewal 17. weebr. Joalas ja teiſipäewal 18. weebr. wanas kudumiſe ja kangru wabrikus. Töö kestab eſiotſa iga päew kella 8—2. Wabrik töötab wiis päewa nädalas, esmaspäewaſt reedeni.

Kirikutes. Juhkentali Aleksandri kirikus pühitſes õp. J. Jalajas pühapäewal 16. weebr. kiriku uueſti ſiſſe. Kirik oli kaunistatud kuuſeokſteſt wanikutega, kuna kirikuteenistuſe aeg laulukoor laulis. Edaspidi on teenistus iga pühapäew kell 10 hommiku.

Ka Greeka-õigeuſu kirikutes oli ſel päewal juba teenistus, kus metſikult tapetud preestrite Tſhistoſerdowi ja Wolkowi ning kõikide enamlaste ohwrite eeſt hingepalwet tehti.

Luteruſe uſu Peetri kirik jääb aga weel mõneks ajaks kinni, ſeſt Narwa pommitamiſel 28. nowembril on üks pomm kirikulaeſt ſiſſe kukkunud, lage purustades.

Niiſama ei awata wistiſti pea Saksa Jaani kirikut, ſeſt õpetaja Joh. Luther, kes tuliſem Suur-Saksa aate edustaja oli ja kohe esimestel okkupatſioonipäewadel „meie hea ja armſa keiſri Wilhelmi“ eeſt palwetama hakkas, on Narwaſt kadunud; loodame et jäädawalt.

Rahwalugemine pannakſe toime Narwas 20.—23. weebr., et materjaali ſaada Eesti Ajutawa Kogu ja linnawalijate nimekirjade kokkuſeadmiſeks. Aſja korraldama on mobiliſeeritud kõik linna kooliõpetajad, niiſamuti kutſutakſe kõiki iſikuid, kes ſoowiwad lugejateks hakata, endid 18. weebr. linnawalitſuſele üles andma. Lugemiſe ajaks peab iga majaperemees majaelanikkude nimekirja kokku ſeadma, mis eneſes ſiſaldab elaniku nime, iſa- ja liignime, wanaduſe iſikutunnistuſe järele ja ameti, ja walmis nimekirja ſellekohaſe tunnistuſega warustud lugejale ära andma. Iga Narwa elanik on kohustatud iga ettepandud küſimuſe peale õige wastuſe andma ja tarbekorral dokumendid ette näitama.

Lõbunaisterahwaste rohkus on Narwas alati üks raskemateſt pahedeſt olnud. See häwitas ſiin Saksa wäe, ſee wõib halwasti igasuguſe frondi peale mõjuda. Kuid raske on ſelle wastu radikaalſeid abinõuſid leida. Eſiotſa on linna miilitſawalitſus teatanud, et kõik lõbunaisterahwad endid ajawiitmata miilitſas peawad regiſtreerima (wastuwõtmine iga päew kella 9—3 p.).

Linna haigemaja awati laupäewal 15. weebr. endiſes linna külgehakkawate haiguste barakki ruumides, Sergei uulitſas. Selſamal päewal awas uueſti tegewuſt S. Lawrezowi nime- nab rohkesti kõneainet kahe Wene ametni- juures, Sergei uulitſas. P. S.

Miilitſa palgaolud.

Narwas on elamine praeguſel ajal, kuulmata kõrgete hindade tõttu toiduainete eeſt, õige kulukas ja nõuab ſiin ſuuremat rahapunga kui waſt mujal, kus tingimiſed teiſed. Selle wastu on aga palgaolud kõigil linnateenistuſes ſeiswatel iſikutel, wõrdlemiſi ſamaſuguste ametikohtadega Tallinnas, õige wiletſad. Iſeäranis terawalt annab ſee aſjaolu ennaſt miilitſateenistuſes olewate iſikute juures tunda, kellel loomulikult muud kõrwalteenistuſt ei ole, ega tohigi olla, kui omas ametis ajakõrguſel tahawad ſeista.

Nüüd on miilitſaülem kõrgemale poole palwe ſaatnud, et Narwas, kui wäerinna alla kuuluwas kohas, kõigile miilitſaametnikkudele ja miilitſionääridele ſõjawäe toidumoon wälja antaks, mis nendele ſuureks abiks oleks.

Kui aſja õiglaſelt hinnata, ſiis peab tunnistama, et ſee nõudmine, praeguſeid Narwa elutingimiſi ſilmas pidades, täiesti põhjendatud on ja tuleb ainult tema täitmiſt lootma jääda. —tj—

Wenemaalt.

Palju Jamburis kontributſiooni on wõetud.

-L- Meie käes on praegu ametliſe telegrammi ärakiri, mis oktoobrikuul Moskwaſt Jamburi täideſaatwale komiteele ſaadetud. Telegrammis nõuab rahwakomiſſaride nõukogu ſekretäär Duhowski ſelle kohta teateid palju kuſagil pantwangiſid on wõetud ja palju jõukatele kontributſiooni (taſumakſu) peale on pandud.

Selle peale wastab Jamburi täideſaatwa komitee nimel Petrow järgmiſt:

„Kontributſiooni oli Jamburi kreiſis 8. oktoobriks 53.000 rubla kokku korjatud.“

Hambaarstimine natſionaliſeeritud.

Gatſhinas, Peeterburi kubermangus on kõik hambaarstimiſe kabinetid ühes ſiſſeſeadega arwele wõetud. 20. jaanuariſt peale loetakſe hambaarstid kommuuna teenistuſes olewateks palgatööliſteks, kes kohustatud on ilma makſuta hambahaigeid wastu wõtma.

Tallinnaſt.

Jalanõude küſimus

on meil ſenni leiwaküſimuſe kõrwal üheks terawamaks olnud. Kodumaa ſaapatööstuſe halwaſid alaliſed naha ſunniwõtmiſed ſõjawäele, kuna wabrikuſaapad jälle, kõrgeſt hinnaſt hoolimata, wastupidawuſe pooleſt aina raha mahawiskamiſeks olid. Näituſeks lõpetab „Oma“ praegu Riia ſaapaid, neid poole hinnaga müües, lauſa kahju kandes.

Kuuldawasti ei olla ka hiljuti müügile toodud Soome ſaapad wastupidawuſe pooleſt kuigi uſaldust äratawad. Sõjaaegne materjaal ja töö!

Julgustawalt kinnitatakſe aſjale ligidal ſeiſjate poolt, et ſaapad pea märkſa odawamaks lähewad. Okkupatſiooni ajal makſis tallanaha puud 1600 marka. Eesti walitſus rekwireeris 1. ſorti tallanahka 600 rbl. puud ja, nagu toitluſaſjanduſe nõupidamiſel miniſteeriumis ſeletati, antakſe ſee nahk loodetawasti juba mõne nädala päraſt müügile. Pealisnahku on Tarwitajateühiſuste Liidul ſuuremal arwul tagawaraks, ja nõnda wõimat kingſepad ſiis tellitud ſaapapaari arwata 150 kuni 160 marga eeſt walmistada. Aprillis ſaaks ſaapahind weelgi alanema, kui wäljamaalt nahaparkimiſeks hädasti tarwiliſi aineid ſaadakſe ja nahatööstus jälle loomulikkuſſe roobastesſe tagaſi hakkab minema. —o—

„Ükrniku“ uus eestſeiſus

on ametikohuſed oma wahel järgmiſelt jaotanud: eſimees — A. Kask, abi — Depmann, kirjatoimetaja — J. Tomp, abi — M. Aitſam, kaſſahoidja — Pormann, abi — Taſt. Kuna K. Mikita wäerinnal, on tema aſetäitjaks eestſeiſuſes — Lehtmets.

Saksakeelſed pealkirjad

on nüüd uulitſatel olewatel kirjakastidel walge wärwiga üle tõmmatud. Uulitſanurkadel on mõnes kohas weel ametlisteſſe aſutusteſſe juhatawad tahwlid ainult ſaksakeelſete kirjadega. Niiſama juhatawad ka paljudel majaustel ja mujal ſarnastel kohtadel kojameeſt wõi majawalitſejat ainult ſaksakeelſed ſildikeſed. Need tuletawad kõik weel elawalt meele okkupatſioonwõimu aegu. -gi.

Tibatillukeſed aſjad.

On pitſikeſt aſju, mis ſind ſiiski oma wäikſuſe peale waatamata nagu nõelapisted igapäew ärritawad. Räägitakſe, et hiinlastel pruugiks olla oma ekſinud kaaskodanikka ſellega piinata, et neile kõrgelt külma wett tilkhaawal palja pealae peale lastakſe kukkuda. Üks meetilk ju kedagi ei tapa, aga kui nende langemine rütmiliſelt kordub, olla ſelle mõju ſuur.

Igal hommikul tööle minnes ja õhtul töölt tulles torkab mulle ſilma ühe ſiinſe maja hoowiwärawa poſti külles tuttew lauakene kõwerate tähtedega pealkirjaga „Hauskerl“. Juſt kui ſalawägi kiſub minu ſilmad iga kord mööda minnes ſelle lauakeſe peale. Misſugune elukas küll ſelle nimekaardi omanik wõib olla? Peab ta ennaſt ka Eesti demokraatliſe wabariigi kodanikuks? — See on eſimene tilk minu paljale pealaele — ja kaks korda päewas...

Tööl olles tuleb nii ſagedasti ametlikka paberid näha, mille alla on kirjutanud „hoowinõunik“ ſee ja ſee. Noh, kui hoowinõunik, ſiis hoowinõunik, makſab ſelleſt ſiis üleüldſe rääkida. Aga — poeb wägiſi pealjuſſe — kui hoowinõunik, ſiis ka õuenõunik, hoow ja õue ja ſelle järgnew kupatus kõige oma ſiſuga: kullatud mundrid, kojadaamid pikkade ſabadega kleitides, tſeremoniaalmeiſtrid, paashid, hoowinarrid jne. Ja ſeeſama ſalawägi kiſub minu ſilmad ſeekord Toompea losſi poole. Tilgub palja pealae peale . . .

Eila rääkiſin uhkeis riietes daamiga. Ta oli hiljuti Eestisſe ſõitnud ja orienteeris ſiin. Daam rääkis ſulaſelget Wene keelt ja minu küſimiſe peale, mis rahwuſeſt ta on, wastas: „Sennini pidaſime endid ſakslasteks, ehk küll mehega mõlemad hästi Eesti keelt mõistame.“ Kelleks nad endid aga nüüd peawad, ſelle küſimuſe peale jäi daam wastuſe wõlgu. Tõepooleſt — ei makſa ju rutata, kõik ei ole weel kindel . . .

Eesti demokraatline wabariik, kus elawad hauskerlid, hoowinõunikud ja need, kes endid ſennini ſakslasteks pidaſid, aga praegu weel ei tea, kelleks tulewikus pidada. — Tõepooleſt tibatillukeſed aſjad. Aga tilgub, iga ſammu peal tilgub . . .

Noſija.

Iga „Waba Maa“ lugeja

aitab ſelleks kaaſa, et tema ümbruskonnas Eesti Tööerakonna oſakond elule tekib.

Selleks astuwad wähemalt wiis inimeſt kokku, waliwad endi keskelt kolmeliikmeliſe ajutiſe juhatuſe, kes erakonna aſju koha peal hakkab ajama.

Oſakondi tuleb kõigis elawamatas kohtades (ſuuremas külas, alewis, kiriku ümbruſes jne.) aſutada.

Iga oſakond ſaadab Eesti Tööerakonna kongreſſile, mis 1. ja 2. märtſil Tallinnas ära peetakſe, wähemalt ühe ſaadiku.

Oſakonna aſutamiſeſt tuleb wiibimata Keskkomiteele (Tallinn, Wana Poſti uul. nr. 5) ja kohalikule maakonnakomiteele teatada.

Maakonna linnades

aſuwad E. Tööerakonna oſakonnad:

Tallinnas Wanal Poſti uulitſal nr. 5, keskkomitee ruumides;

Rakweres Lai uul. nr. 9 (rahukogu wastas) T. Kalbus;

Paides Turu plats nr. 6, W. Tomberg;

Wiljandis E. Krediitühiſuſe majas, K. Baars;

Pärnus Rüütli uul. nr. 53, R. Talts.

Tartus Lai Oleski juures Rüütli uul.

Baltiskis A. Kutſar, Tarwitajateühiſuſes.

Narwas Tammeliuſe (end. Ploompuu) raamatukaupluſes.

Teadaandmiſed.

Üleskutſe Tallinna majaomanikkele.

Esmaspäewal, 24. weebruaril on tähtis päew meie rahwa elus: Eesti noor riik pühitſeb oma hällipäewa. Sel puhul peaks wana Tallinn ilma erandita piduriide ſelga tõmbama. Linnale piduliku wälimuſe andmiſeks wõikſid juſt majaomanikud palju kaaſa aidata, ja ſelleparaſt paneb Tallinna Majaomanikkude Selts kõigile majaomanikkele ſüdame peale, et nad pidupäewal oma majad lippude ja wanikutega kaunistakſid.

Seltſi eestſeiſus.

Haawatud ſõjameeste heaks

on annetanud:

Kihelkonna kogudus Saaremalt 80 m.; Waltu pidutegelaſed 545 m. 80 p.; Kaarmaa kogudus ja õpetaja 2 m. 50 p.

Edaſiandmiſeks tänuga wasta wõtnud:

Must-ſiniſe Riſt.

Wiru maakonna ja Narwa linna töökaitſe kommiſſar

R. Aſtrem teatab, et on oma kantſelei Narwas, raekojas, awanud ja paneb ette tema piirkonna tööliste organiſatſioonidele kui ka tööstuſe ettewõtetele end tema juures regiſtreerida.

Uus oſakond „Ühistöö“.

Et ſõjawäe warustamiſe eeſt ſuurema hooga hoolt kanda, on „Ühistöö“ uutes ruumides Suurel turul nr. 14 awatud uus warustuſe oſakond.

„Ühistöö“.

Kiri toimetuſele.

Ajalehe „Waba Maa“ toimetuſele.

Teie austatud lehe 33. nris ilmunud kirjutuſe „Saarte elu, Kureſaareſt“, kohta palun järgmiſi, aſja õienduſeks tarwiliſi andmeid lahkesti ära trükkida.

Endine Kureſaare poſtkontori ülema abiline iſ. Oskar Kesk (Käsk) on poſtiwalitſuſele kui „poſti ja telegraafi ametnikkude poolt oma keskes wälja walitud“ iſik ametisſe kinnitamiſeks ette pandud:

1. Saaremaa Maakonna Walitſuſe kirjaga 2. detſembriſt 1918. a. nr. 147 (alla kirjutanud eſimees Grünthal ja ſekretäär K.) ja

2. Kureſaare poſtkontori ajutiſe ülema eſilduste läbi 4. detſ. 1918. a. nr. 17.

Mõlemate tähendatud dokumentide juure olid kinnituſele ettepandawate ametnikkude nimekirjad liſatud, milledes iſ. Keski kohta järgmine märkus ſiſaldus: „Algas tegewuſt telegraafi ja telefoni korraldamiſes Ainſoni wolituſel 20. nowembril 1918. a.“

Peale ſelle kirjutas kontori juhataja Mürſon 17. detſ. nr. 90 all uueſti, et O. Kesk „20. now. E. A. W. wolinikku hr. Ainſoni ning ka Saaremaa Maakonna Walitſuſe poolt walitud on Saksa ſõjawõimude käeſt telegraafi ja telefoni ülewõtma“ ning, et kui Lihula ümbruskonda ja ſaartele poſtiaſutuſi korraldama ſaadetud instruktor aſja muuta on tahtnud, iſ. Kesk, „instruktori korralduſe peale waatamata, maakonna walitſuſe poolt wolitatud ſai edaſi töötama.“

Olgu juureliſatud, et protektſioon ametisſe nimetamiſe juures poſtiwalitſuſes tundmata aſi on. Mõõdawandwad on ainult ametisſe astuja kõlbliſed ja teenistuſliſed omaduſed, töö tundmine ja wilumus, ning teatawal määral ka endine teenistus. Iſeeneſeſtki aruſaadaw ka, et kui mõni teenija milgil wiiſil ſeltskonna uſalduſe on kaotanud, ſiis poſtiwalitſus wõimalikuks ei pea teda ametisſe tagaſi aſetada.

Poſtiwalitſuſe ülem H. Rikkand.

Sekretäär Ed. Laban.

Eesti Tööerakonna teated.

Eesti Tööerakonna eeskawa asjus.

Nõudmine Tööerakonna eeskawa järele on wiimasel ajal wäga ſuureks läinud. Keſkkomitee on ſellepäraſt ſunnitud olnud eeskawa wälja ſaatma, mis erakonna kongreſſi otſuſe põhjal 30. ſept. — 2. okt. 1917. a. on trükitud ja kus Eesti, kui Wenemaa [illegible] peale waadatakſe.

Uus trükitud eeskawa ilmub päraſt kongreſſi (1.—2. märtſil ſ. a.) wõimalikult pea.

Detſembrikuul 1917. a. erakonna konwerentſil Tallinnas wõttis Tööerakond otſuſe waſtu, et Eesti peab olema iſeſeiſew demokraatline wabariik.

Aruſaadawatel põhjuſtel puudub ſee otſus kaks kuud warem trükitud eeskawadeſt.

Erakonna eeskawa tarwitajatel tuleb ſeda paranduſt ſilmas pidada.

Ka maaküſimus tuleb kongreſſil põhjaliku läbiwaatamiſe alla.

E. T. Keſkkomitee.

Uued oſakonnad

on wiimastel päewadel järgmistes kohtades aſutatud:

Tartus: esimees Oraw, Tartu „Ühistöö" waruſtusoſakonna juhataja, abieſimees adw. L. Oleſk, kaſſahoidja linnanõunik J. Pehap, kirjatoimetaja linnaſekretäär J. Kristelſtein.

Büroo aſub Rüütli uul. nr. 9, L. Oleski korteris. Oſakonna liikmeksaſtumiſe ſoowiawaldusi wõetakſe waſtu iga päew k. 9—10 e. l. ja J. Pehapi juures, raekojas k. 4—5 p. l.

Kõiki Tartumaa oſakondi palutakſe oma aadreſſid büroole teatada.

Harjumaal **Kehtnas:** esimees J. Kallmann, abieſimees J. Telliskiwi, kaſſahoidja J. Liidres, kirjatoimetaja wallaſekretäär T. Naar, kes igal ajal uuſi liikmeksaſtujaid waſtu wõtab ning lähemaid ſeletuſi annab.

Läänemaal **Aſukülas:** esimees W. Maaker, kaſſahoidja W. Freiwaldt. Esimeſel koosolekul wõeti waſtu 32 liiget. Lähemaid teateid oſakonna kohta annab Kaarel Freiwaldt.

Harjumaal **Inglistes:** esimees Jaan Runge, Mardi talus, kaſſahoidja Jaan Kud Kuntlepa talus, kirjatoimetaja Mihkel Waarpuu, kes ka uuſi liikmeid waſtu wõtab.

Järwamaal **Ammas:** esimees wallaſekretäär A. Kliuk, kelle käeſt ka oſakonna kohta käiwaid teateid ſaab.

Teater ja muuſika.

„Estoonia" teater.

„Hingede päewa", Ahasweer Heijermanſi elamuſerikas draama esineb täna õhtu teiſt korda meie näitelawal.

Homſel rahwaetendusel mängitakſe operetti „Nahkhiir".

Teatribüroo.

Rooma-katoliku waeste heaks

on laupäewal, 22. ſkp. kell 7 õhtul Wene teatris ſuur kontſert-pidu. Üles astuwad meie paremad jõud: Bernhard Hanſen, Sällik, Arder ja teiſed. Petrogr. keiſerl. teatri näitl. Arbenina tantſib Hiſpaania tantſuſid. Lotteriis on ſuhkrut wälja looſida. Loodame rahwalt lahket waſtutulekut ja oſawõtmiſt. Piletid on öölubadeks.

Waſtutaw toimetaja A. Weiler.
Wäljaandja Kirjaſtuſe-Ühiſus „Waba-Maa".

Pika ja piinarikka haiguse järele tuli surm peastjana ja kutsus ära siit ilmast täna kell ½7 õhtu, meie armastatud ema

Ann Schulbach'i.

Sündinud Awinurmes 10./23. oktobril 1847.

Narwas, 15. weebruaril 1919.

Leinajad lapsed ja lapselapsed.

---

14. weebruaril langes waenlase wastu wõideldes meie unustamata ametiwend, maalermeister

EDUARD KANGUR.

Matmine reedel, 21. weebruaril kell 1 Kaarli kirikus ja sealt Rahumäele.

Leinajad ametiwennad.

Kurwastades anname teada, et meie armas tütar ja õde

kooliõpetajanna

Rauha Liljeström

suri 14. jaanuaril 26 aasta wanuselt, jäädes haigeks Eestis kopsupõletikku.

Lyydia, Lauri, Rudolf ja Aatto
A. Liljeström.

Aitas ise
Langes ise;
Wennasrahwa eest ohwerdas end.

„Estonia" teater.

Neljapäewal, 20. weebruaril 1919. a.

Hingede päew.

Hermann Heijermanſ'i näitemäng 3 w.

Algus kell 7 õhtul.

Reedel, 21. weebruaril 1919.

Nahkhiir.

Richard Genée operett 3 waatuſes.

Algus kell 7 õhtul.

„Estonia" kontsertsaal.

Neljapäewal, 20. weebruaril 1919. a.

Estonia sinfoonia-orkestri

EESTI HELITÖÖDE

KONTSERT

Juhatab R. Kull.

Soliſtid: pr. **Paula Brehm** (ſopran) **Mart Saar** (orel)

Algus kell 7 õhtul.

Peaſetähed: 3—4 margani. Rahwawäelaſed ja kooliõpilaſed à 1 m.

Palwekirju

kohtu, rahwawäe, abielulahutuſe ja muudes asjades kirjutatakſe odawasti ja asjatundlikult. Toom puiesteel nummer 17, korter 1. Nääkida kella 5—½7 õhtu.

„ESTONIA" kontsertsaalis

laupäewal, 22. weebr. kell 7 õhtul s. a. pandakse toime

„Ühistöö" korraldusel

SUUR KONTSERT

I. ja 4. Eesti jalawäe polgu warustamise heaks, I. polgu enese puhkpillide orkestri, pr. Hellat-Lemba, Masingi, prl. Mohrfeldi ja Arderi lahkel kaastegerusel.

EESKAWA:

I. Tſchaikowſky: Suite „Luigede järw", a) Tants karikaga, b) Hiſpania bolero, c) Mazurka, d) Wals — I. polgu orkester hr. **G. Roderi** juhatuſel. — 1. Mozart: Duett — „Mu kallim kätt mull anna" № pr. **Masing** ja hr. **Arder.** — 2. Leoncavallo: prolog oop. „Pajatſid" — hr. **Arder.** — 3. Verdi: aaria oop. „Aida" — pr. **Hellat-Lemba.** — 4. Liszt: Liebesträume — prl. **Mohrfeldt.** — 5. Wagner: aaria oop. „Lohengrin" — pr. **Masing.** I. waheajal — Mascagni: ſimfoniline intermezzo I. polgu orkester hr. **Roderi** juhatuſel. II. 6. Weber: aaria oop. „Waba kütt" — pr. **Masing.** — 7. Campana: duett Guardache bianca luna — pr. **Masing** ja hr. **Arder.** — 8. a) pr. **L. Hellat-Lemba** — Romans, b) Kunileid: „Sind ſurmani" — pr. **Hellat-Lemba.** — 9. Tuljak — pr. **Hellat-Lemba** ja hr. **Arder.** Lõpul — a) Rubinſtein: „Wals kapris", b) Litlof: awamäng „Robespierre" — I. polgu orkester hr. **Roderi** juhatuſel.

Piletid: 10—2 marg. eelmüügil „Estonia" teatri kassas.

„ÜHISTÖÖ".

„Saturn"

WIRU uul. — nr. 9. —

21., 22., 23., 24. weebruaril s. a.

„Sellega wõidad."

Keiser Nero ajalooline draama 6 ſuures jaos. Selle pildi ſisſeſeade ja mäng paneb waatajaid imestama. Pildis wõtawad oſa ſadanded inimeſed, palju juhtumiſi kus metsloomad inimeste peale lastakſe pildi pikkus 2200 meetert.

„Pataschon merel suplemas"

Wäga lõbus nali Pataſchoni kaastegewuſel.

Piltiſid ſaadab kaaſa kontſert orkester **Willi Willischi** juhatuſel.

Linapraakerisi,

ülesostjaid ja kontori ametnikka,

kes kodumaa lina ostmises wilunud, kutsub ametisse

Eesti Tarwitajate-Ühis. Liit,

Tallinnas.

Kolia soowijaid palutakse kuni 1. märtsini s. a. Liidu juhatusele kirjalikult üles anda, juurde lisades lühike kirjeldus senise tegewuse üle, lähemad tingimised ja nõudmised. **Juhatus.**

Õpetus algab:

Linna poegiaste kommertskoolis, Harju uul. 48, koimas ettewalmistamise ning I., II. ja III. klassis reedel, 21. skp. kell 9 hommikul.

Linna kõrgemas algkoolis, Wene uul. 22, IV. ning V-a, b, c, klassides teisipäewal 25. skp. kell 9 hommikul.

Linna õhtukursustel, Lai uul. 25, algas õpetus kesknädalal, 19. skp.

Haridusosakond.

Wiljandi maakonnawalitsuse haridusosakond

tarwitab

koolinõunikku.

Palk 8400 marka aastas ja sõidukulud. Soowiawaldused saata kuni 25. weebrearini 1919. a. Wiljandi maakonnawalitsusse.

Wiljandi maakonnawalitsus.

---

2 polyphoni-orkestrioni

ſündſab kohwimajadele **odawalt müüa.** K.-Ü. „Rahwaülikool" S. Karja uul. Eesti pangam. nr. 2.

Otsekoheste maksude peawalitsus

teatab sellega, et **Wirumaal** otsekoheste maksude tähtaeg pikendatud on:

Wene aegse ärimaksu (patendi-, jaotus-, puhtakasu-, kapitali- ja isiklik) ühes sõjakasumaksuga, 5% maksu hoiusummade pealt, 0,306%-se maksu konto-korrent (on call) arwete pealt, obligatsionimaksu ja Wene aegse maksu liikumata waranduste pealt linnades

tähtaeg kuni 1. märtsini s. a.

ja maa- ja hoonetemaksud maal (Saksa okkupatsioni wõimudelt kawatsetud) ja laekaraha ja hoonete maksu

tähtaeg kuni 15. märtsini s. a.

Ots. maksude peawalitsuse juhataja **Rosendorff.**
Asjaajaja **J. Kiwi.**

Teadaanne.

Kõik ohwitserid, sõjawäe ametnikud, Wene sõjawäes teeninud sõjaasgsed ametnikud ja junkrud, kes endid ohwitseride reserwis (Pagari uulf nr. 1) registreerinud ei ole, peawad seda tegema kuni 25. weebruarini. Wastasel korral langewad selle täitmata jäitjaid kohtu alla.

Ohwitserid ja ametnikud, kes endid registreerinud ja mitte teenistusesse ilmunud, kodu lastud ja mitte tagasi tulnud peawad kõik ülewal pool määratud tähtajaks ohwitseride reserwi ilmuma, kes nendest ohwitseridest ja ametnikudest juba teeniwad teistes wäessades, peawad sellest Ohwitseride Reserwi teatama, wastasel korral saawad nemad põhjuseta puuduwateks loetud ja nende kui wäejooksikute nimekirjad ajalehtedes awaldatud.

Ohwitseride reserwi ülem
Alam polkownik **Kiiker.**
Adjutant lipnik **J. Temant.**

Rootsi

Alfa koorelahutajaid

ja nende üksikuid jagusid wanas ennesõjaaegses headuses soowitab

Tall. Eesti Majandus-Ühisus

— Tallinnas, Wiruwärawa puiesteel, nr. 21. —

Kartulid

müüakse wabalt 8 marka puud. Siimeoni uul. nr. 19.

Kuulutusi

„Waba Maa" numbritesse, mis ilmuwad esmaspäewal 24. weebr. (Eesti iseseiswuse aastapäewa hommikul) ja teisipäewal 25. weebruaril, wõetakse ainult laupäewa õhtuni kontoris wastu.

„Waba Maa" talitus.

Sõjaministeeriumi warustuse walitsuse inseneri osakond

ostab I. sorti

BENSINI.

Hind määratakse wastastikkuse kokkuleppimise põhjal. Wäljamaksmine kauba kättesaamisel Tallinnas. Kirjalikkude ja suusõnaliste pakkumistega pöörata warustuse walitsuse inseneri osakonna ülema poole Pagari uul. nr. 1, III. korral, tuba nr. 36.

Warustuse walitsuse ülem polkownik **Reimann.**
W. w. inseneri osak. ülema k. t. ins. lipnik **Janson.**
Asjaajaja koll. assesor **Essenson.**

E. Tarwitajate-Ühisuste Liit

kutsub lähemal ajal ametisse

wastutawaid juhatajaid

naha-, rilde- ja pudukauba kui ka **kalaasjanduse** jaoskondade peale.

Soowijad, kes neil tegewuse aladel suurkaubanduslises (engros) tegewuses wilunud, palutakse kuni 1. märtsini s. a. kirjalikult Liidu juhatusele üles anda, juurde lisades lühikese elulookirjelduse, lähemad tingimised ja nõudmised. **Juhatus.**

Teadaanne.

Tallinna linna Toitluswalitsus teatab, et märtsi kuu leiwa- ja piimakaartid järgm. päewadel wäljajagatakse:

I.	linnajaole	teisipäewal,	25.	weebr. s. a. k.	9—1 e. l.
II.	„	„	25.	„ „ „ „	3—7 p. l.
III.	„	kesknädalal,	26.	„ „ „ „	9—1 e. l.
IV.	„	„	26.	„ „ „ „	3—7 p. l.
V.	„	neljapäewal,	27.	„ „ „ „	9—1 e. l.
IV.	„	„	27.	„ „ „ „	3—7 p. l.

Kaartid antakse wälja majaelanikkude nimekirja ja majaraamatu ettenäitamisel.

Et wiimasel ajal piima rohkem sisse tuleb, jägatakse ka lastele 3—6 a. piimakaartid wälja.

1. märtsist hakkawad piima saama: lapsed, alla 3 aasta ½ (pool) toopi, lapsed 3—6 a. ¼ (weerand) toopi päewas.

Lisaleiwakaartide saamiseks peawad ametiühisuste kesknõugu poolt kinnitatud tööliste nimekirjad kõige hiljem laupäewaks 22 weebr. linna toitluswalitsusse ära antud saama.

Eksiarwamiste ärahoidmiseks teatab toitluswalitsus, et märtsi kuu peale wäljaantawad lisaleiwakaartid on Eesti-Wenekeelse trükkiga punast wärwi, mis minewast aastast linna toitluswalitsusele järele jäänud

Kaarti osakonna juhataja: **J. Treier.**
Toitluswalitsuse sekretär: **J. Tassa.**

Soowitakse osta

Türgi diiwani ja wedrumadratſid (ainult heas korras) Alemanni uul. 14, k. 1.

Limonadi,
mõdu,
kwassi,
seltersi,

kunstl. mineralwee wabrik

R. SCHEIBE

Suurel Tartu m. nr. 14.

Müüa

uus linane jaht ehk kalapaadi puri S. Juhkendalis m. nr. 10, krt. 8. J. S.

Juhtumisi müüa

tume ſiniſt willaſt meesterahwa ülikonna riiet (Stiglitſa wabr.) ſünnis ka naester. kostümide jaoks. Näha 11—4. Wana Wiru uul. nr. 3, krt. 1.

Wärwitud, uhutud ja sääritud

ſaawad kangad, kleidid ülikonnad, palitud ja kõikſugu teiſed asjad.

Narwa m. nr. 26, komisjonikaplusſes.

Dr. M. Poljak

Wiru uul. nr. 8.

Naha-ja suguhaiguste eriarst

Kõnet. 10—1 e. l. ja 5—8 p. l.
Naister. 4—5 p. l.
Pühap. kella 12—1.

Hambaarst

O. Katz

Pikal uul. nr. 37, krt. 3.
Wastuwõtmine 10—1 ja 4—7.

Terwitus sõjaliinilt

Saadame terwiſeid kõikidele ſugulastele, ſõbradele ja iſeäranis Eesti neidudele, kelle käeſt meie igatſuſega mõnda reakeſt paberil ootame. Meie ſaame teile ſurmani tänulikud olema, kes meid raskeil tundidel meeles pidas. 5. Rakwere jalawäe polgu muuſika komandu ſoloatid. Gustaw Tank, Kabala'ſt, Aleksander Raadu, Undlaſt, Johannes Adli, Mallaſt, Johannes Sork, Saſſiſt, Eduard Sakk, Undlaſt, Karl Elhi, Undlaſt, Elmar Sööt, Rakwere linnaſt, Karl Mathiſen, Paasweresſt, Johannes Walomann Lippu mõiſaſt.

Kuulus

— ettekuulutaja —

ſisſeſõitnud. Lühike ja Suure Arehna uul. nr. 23, krt. 12. Hoowi peal majas paremat kätt. Näkiba 11—4.

Trükitud Tall. Eesti Kirjaſtuſe-Ühiſuſe trükikojas.